

EVANGELII NUNTIANDI

VI. PÁL PÁPA: AZ EVANGÉLIUM HIRDETÉSE - KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA
A KATOLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKEIHEZ, PAPJAIHOZ ÉS HÍVEIHEZ
AZ EVANGELIZÁCIÓRÓL A MAI VILÁGBAN
1975. DECEMBER 8.

FORRÁS: Magyar Katolikus Püspöki Konferencia
Letöltés dátuma: 2025.08.18.

Az alábbiakban a vonatkozó szabályok szövege található a lényegi részek kiemelésével.
A teljes, legfrissebb verzió az alábbi linken érhető el: <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=121>

*Tisztelendő Testvérek és kedves Gyermekeim!
Üdvözlétünket küldjük, apostoli áldásunkkal.*

Bevezetés

Különleges elkötelezettség az evangelizációra

1. Az evangélium hirdetése korunkban kétségkívül nemcsak a keresztény világ számára fontos, de az egész emberiség javát is szolgálja. Az evangelizáció az okhoz a mai emberekhez szól, akik tele vannak ugyan reménnyel, de mégis félelmek és szorongások között élnek. Hivatásunk, hogy megerősítsük testvéreinket az evangelizációs munkában. Ezt a feladatot Krisztus bízta ránk mint Péter utódjára^[1], ez mindennapos gondunk^[2], ez életünk és tevékenységünk programja és pápai hivatalunk legfőbb feladata. Legszebb küldetésünk segíteni testvéreinket, hogy korunk bizonytalanságai és zűrzavarai közt is lelkes szeretettel, buzgósággal, örömmel szenteljék magukat az evangelizációs munkára.

Három jelentős esemény

2. Különös alkalom e buzdítás megírására a Szentév közeli bezárása. A Szentév során az egyház mindig szem előtt tartotta a célt, hogy az evangéliumot elvigye minden emberhez^[3]. Hírnöke akart lenni annak a Jó Hírnek, amelyet Jézus Krisztus hozott és az egyházra bízott, főleg kettős parancsával: „ölsétek magatokra az új embert”^[4] és „engesztelődjétek ki Istennel”^[5].

Alkalom e sorok megírására a II. Vatikáni Zsinat bezárásának tizedik évfordulója is. A zsinat munkáját röviden így lehet összefoglalni: fáradozzunk azon, hogy a huszadik század egyháza korszerű módon hirdesse az evangéliumot a huszadik századi embernek.

Alkalom végül a tavaly lefolyt 3. általános püspöki szinódus, amely éppen az evangelizációról tárgyalt. A szinódus atyái kifejezetten kérték, hogy munkájukat írásban foglaljuk össze. Amikor ugyanis az említett szinódus befejezte munkáját, annak eredményeit bizalommal és egyszerűséggel az egyház egyetemes Pásztorának kezébe helyezte, és kifejezte várakozását, hogy a pápa új indíttatást adjon, amely az egyházban – melynek egyre mélyebben kell gyökereznie a Pünkösöd örök erőiben – megteremti az evangelizáció új korszakát^[6].

Pápaságunk gyakran hangoztatott gondolata ez

3. Mi magunk az evangelizáció témájának fontosságát gyakran szóvá tettük, jóval a szinódus előtt is. Így 1973. június 22-én a bíborosi testülethez intézett beszédünkben így szóltunk: „A megváltozott társadalmi helyzet arra kényszerít minket, hogy újragondoljuk módszereinket,

és minden erőnkől új utakat, új eszközöket találjunk, amelyekkel a mai emberhez eljuttathatjuk a keresztény üzenetet, hiszen csak az evangéliumban található válaszok kérdéseire; csak belőle meríthetnek erőt, hogy elkötelezzék magukat egymás javára”^[7]. Hozzá tettük akkor: Csak úgy leszünk hűségesek a zsinat óhajához, ha egyrészt mindig szem előtt tartjuk hitbeli örökségünket, amelyet az egyháznak sértetlenül kell továbbadnia, másrészt mindig szem előtt tartjuk a mai embert is, és érthető és meggyőző módon állítjuk elé hitünket.

Az 1974-es püspöki szinódus irányelvei szerint

4. Az evangelizációs munkának tehát ez a kettős hűség a sarkköve: Hűség az evangéliumi üzenethez és hűség az emberiséghez, amelynek az evangéliumot a maga teljességében kell közvetítenünk. Ez a hűség három olyan kérdést vet fel élesen, ami az 1974-es püspöki szinódus atyáit foglalkoztatta:

- Mi az a belső erő az evangéliumi üzenetben, ami a emberi lelkiismeretet különösen is megragadja?

- Mennyire, hogyan tudja az evangélium ereje valóban átalakítani a mai embert?

- Milyen módszereket kövessünk az evangélium hirdetésében, hogy az ereje kifejthesse hatását?

Ezek a fölvetett kérdések mindjárt rá is mutatnak az egyház mai alapproblémájára, amit így lehetne megfogalmazni: maga a zsinat Isten órája volt az újkori történelemben. Vajon a zsinat után és a zsinat következtében az egyház alkalmasabbá vált-e az evangélium hirdetésére, és arra, hogy az emberek szívébe tudatosan, szabadon, hatékonyan juttassa el az evangéliumot?

Tartsunk számadást!

5. Kell, hogy a fenti kérdésre őszintén, alázattal és bátran feleljünk, feleletünkől pedig levonjuk a következtetést, és aszerint cselekedjünk. Az összes egyházak gondja vállunkon nyugszik^[8], ezért segíteni akarjuk testvéreinket és keresztény gyermekeinket, hogy az imént fölvetett kérdésekre felelni tudjanak. Az evangelizációval kapcsolatos eszmefuttatásunk a szinódus gazdag anyagából indult ki. Bárcsak arra készítené az egyházban Isten egész népét, hogy ő is elvégezze ezt az átgondolást. Bárcsak fokozná az apostoli buzgóságot az okban, akik az igehirdetés és a katekézis szolgálatában állnak^[9], hogy az igazság hű sáfárai legyenek^[10] és a lehető legjobban töltsék be az evangélium továbbadásának feladatát.

Ezt az apostoli buzdítást igen fontosnak tekintjük, mert az evangélium hirdetése az egyház számára nem fakultatív feladat; nem választhat, hogy óhajtja-e végezni, vagy sem. Az Úr Jézus bízta rá a küldetést, és ő azt akarja, hogy az emberek higgyenek és üdvözljenek. Az evangélium továbbadása szükséges, egyedülálló, mással nem helyettesíthető munka. Nem tűri sem az indifferentizmust, sem a szinkretizmust, sem a hit átalakítását: mert tőle függ az emberek üdvössége. A kinyilatkoztatás szépsége tükröződik benne. Bölcsessége nem ezé a világe. Önmagában képes arra, hogy fölkeltsse a hitet: azt a hitet, mely egyedül Istennel alapul^[11]. Isten az Igazság. Kell, hogy az igazság hirdetője erre az igazságra tegye fel minden idejét, minden erejét, és ha kell, életét is.

I. Az evangéliumot hirdető Krisztustól az evangéliumot hirdető egyházig

Jézus tanúságtétele és küldetése

6. A tanúság, melyet Krisztus Urunk tesz önmagáról, és amelyről Szent Lukács számol be evangéliumában – „hirdetnem kell az Isten Országá evangéliumát”^[12] – kétségkívül nagy jelentőségű, mert Jézus egész küldetését, feladatát magában foglalja: „Evégre jöttem”^[13]. E szavak teljes értelmét akkor látjuk, ha egybevetjük Krisztus Urunknak azzal a kijelentésével, amelyben magára alkalmazza Izaías próféta szavait: „Az Úr Lelke rajtam, az ért kent fel engem. Ő küldött, hogy a szegényeknek hirdessem az evangéliumot”^[14].

Jézus maga mondja, hogy az Atya az ért küldte: hirdesse az örömhírt városról-városra; főleg a szegényeknek, mert a szegények gyakran készségesebb lélekkel fogadják. Hirdetnie kell, hogy beteljesültek az ígéretek, amelyeket a szövetségben Isten tett. Az evangélium hirdetését szolgálta Jézus egész működése: már maga a megtestesülés is, majd csodái, tanítása, a tanítványok meghívása, a tizenkét apostolnak adott megbízás, a keresztség, a feltámadás és állandó jelenléte övéi körében.

Jézus az evangélium első hirdetője

7. A püspöki szinódus alkalmával ismételten szó esett arról, hogy Jézus önmaga is az „Isten örömhíre”^[15], és ő volt ennek az örömhírnek első és legnagyobb hírnöke. Erre tette föl egész életét, önmaga teljes feláldozásáig.

„Hirdetni az evangéliumot”: Vajon maga Krisztus hogyan értelmezte ezt a küldetést? Nem könnyű dolog szavakban összefoglalni, hogy az evangelizáció Jézusnál mit jelentett, mi tartozott hozzá, mi volt a módja, amelyet Krisztus elgondolt és megvalósított. Hiába is próbálnánk mindezt összefoglalni, sohasem jutnánk a végére. Legyen elég tehát, hogy rámutassunk néhány kiemelkedő jellegzetességre.

Isten Országának hirdetése

8. Az evangélium hirdetőjeként Krisztus elsősorban az „Országot” hirdeti, az az az Isten Országát, amelyet olyannyira fontosnak tekint, hogy ami rajta kívül esik, az csupán a „többi”, amelyet hozzáadnak^[16]. Az Isten Országá tehát a legfőbb; minden egyebet ehhez kell mérni. Sokféle formában érzékelteti, mily boldogság az Isten Országához tartozni, de ennek a boldogságnak különös útjai vannak: olyanok, amelyeket a világ megvet^[17]. Leírja ennek az Országnak követelményeit, – úgy mondhatni *magna chartáját*^[18], beszél az Isten Országának hírnökeiről^[19], titkairól^[20], „kicsinyeiről”^[21]. Szól arról, hogy akik az Isten Országának eljövetelét várják, az oknak virrasztaniuk kell és hűségesnek kell lenniük^[22].

A megszabadító üdvösség örömhíre

9. A legfőbb „Jó Hír”, az evangélium lényege az üdvösség. Isten nagy ajándéka ez. Azt jelenti, hogy az embernek szabadságot ígér mindentől, ami rajta zsarnokoskodik, szabadságot elsősorban a bűntől és a Gonosztól. Ez a szabadság együtt jár azzal az örömmel, hogy ismerjük Istent és ő ismer minket, láthatjuk őt és bízunk benne. Mindezek már Krisztus földi életében elkezdtek megvalósulni; halála és feltámadása végleg megfizette üdvösségünk vételárát, de a történelem során sok szenvedés között kell türelemmel kitartani, míg csak minden be nem teljesül Krisztus végső eljövetelében, amelynek időpontját senki sem tudja, kivéve az Atyát^[23].

A legnagyobb áldozatok árán is

10. „Isten Országa” és „üdvösség”: ez a két szó kulcsfontosságú, ha meg akarjuk érteni Jézus tanítását. Az Isten Országát és az üdvösséget Isten ingyenes kegyelméből és irgalmából nyerjük el, de nekünk magunknak is erőfeszítést kell tennünk érte. Az Úr szavai szerint az erőszakosak ragadják el azt[24]. Fáradoznunk kell és szenvednünk; az evangélium elvei szerint kell élnünk, meg kell tagadnunk magunkat és felvenni keresztünket; a nyolc boldogság szelleméhez kell tartanunk magunkat. Ehhez pedig főképpen arra van szükség, hogy végbemenjen bennünk a teljes lelki megújulás, amit az evangélium így nevez: „metanoia”, megtérés, felfogásunk és szívünk teljes megváltoztatása[25].

Szüntelenül tanít

11. Az Isten Országát Krisztus szüntelenül hirdeti, máshoz nem fogható szavakkal. „Miféle tanítás ez? Új tanítás, hatalommal.”[26] „Mindnyájan igazat adtak neki, de meglepődtek a magasztos szavakon, amelyek ajkáról fakadtak”[27]. „Ember így még nem beszélt”[28]. Krisztus szavai ugyanis Isten titkait nyilvánítják ki, az ő terveit és ígéreteit: ezért képesek arra, hogy átalakítsák az ember szívét és életének alakulását.

Jelek kísérték

12. Krisztus az evangélium hirdetését számos jellel kíséri, melyek felkeltik a tömegek érdeklődését: látni-hallani kívánják őt, készek megváltoztatni életüket. Ilyen jelek: a betegek meggyógyítása, a víz borrá-változtatása, kenyérszaporítás, halottak feltámasztása. Kiemelkedik a „jelek” közt az, amelynek ő a legnagyobb fontosságot tulajdonítja: a kicsinyeknek, az az a szegényeknek hirdetik az evangéliumot, tanítványokká lehetnek, „az ő nevében” jönnek össze, így jön létre a benne hívők nagy közössége. Mert ugyanaz a Jézus, aki azt mondta: „Hirdetnem kell az Isten Országát”[29], János evangélista szerint aztis kijelentette, hogy az ért jött és az ért hal meg, „hogy Istene szétszórt fiait egybegyűjtse”[30]. Ily módon teszi teljessé kinyilatkoztatását, bevégi és megerősíti egész megjelenésével, szavaival és tetteivel, jelekkel és csodákkal, főleg pedig halálával és feltámadásával, és az Igazság Lelkének elküldésével[31].

Evangelizált és evangelizáló közösséget alapít

13. Mindaz ok, akik őszinte szívvel befogadják a Jó Hírt, e befogadott üzenet és a közös hit egységében, Jézus nevében gyűlnek össze. Együtt keresik az Isten Országát, együtt építik, együtt valósítják meg saját életükben. Ily módon közösséget alkotnak, és maga ez a közösség lesz az evangélium hírnöke. Ha különböző fokban is, de minden keresztényre vonatkozik a parancs, amelyet a Tizenkettőnek adott: „Menjetek, hirdessétek az evangéliumot”. Ezért nevezi Péter a híveket így: „Ti választott nemzetség vagytok, hogy annak dicsőségét hirdessétek, aki a sötétségből meghívott benneteket csodálatos világosságára.”[32] Isten dicsőségén azokat a „nagy tetteit” kell érteni, amelyeket a hívek valamennyien saját nyelvükön hallhattak[33]. Isten Országának közénk jött és elkezdődött evangéliuma minden idők minden emberéhez szól. Akik az evangéliumot befogadták és akik az evangélium erejével a megváltottak közösségét alkotják, a Jó Hírt maguk is továbbadhatják és kell is terjeszteniük.

Az evangelizáció: az egyház sajátos hivatása

14. Az egyház ezt jól tudja. Tisztában van vele, hogy elsősorban őrá vonatkozik, amit az Üdvözítő mondott: „Hirdetnem kell az Isten Országát”[34]. Szívesen alkalmazza önmagára Szent Pál szavait: „Hogy az evangéliumot hirdetem, azzal nem dicsekedhetem, hiszen ez kötelességem. Jaj nekem ugyanis, ha nem hirdetem az evangéliumot”[35]. Ami pedig minket magunkat illet, nagy örömünkre és vigasztalásunkra szolgált, amikor az 1974. októberi püspöki szinódus végén ezt a nyilatkozatot hallhattuk: „Ismételten is hangsúlyozni akarjuk, hogy az egyháznak első és magától értetődő feladata hirdetni az evangéliumot minden embernek”[36]. Ezt a hivatást, ezt a küldetést a mai társadalmi átalakulások is égetően sürgetik. Az evangelizáció tehát az egyház különleges isteni ajándéka és hivatása; benne maga az egyház tükröződik vissza. Az egyház létjogosultságát éppen az evangelizáció adja: vagyis, hogy Isten szavát hirdesse, tanítsa, a kegyelem közvetítője legyen Isten és ember között, a bűnösöket Istenhez visszavezesse, Krisztus áldozatát pedig minden időkre megjelenítse a szentmisében, mely halálának és dicsősége feltámadásának emlékezete.

Az egyház és az evangelizáció kölcsönös viszonya

15. Aki az Újszövetségben figyelemmel kíséri a fiatal egyház kezdeteit, történelmének első lépteit, azt, ahogyan élt, ahogyan cselekedett, észreveheti, mily szoros kapcsolat áll fenn az evangelizáció és maga az egyház között:

– Az egyház Jézus és a tizenkét apostol igehirdetésével veszi kezdetét. Ő, az egyház ennek az evangelizációnak természetszerű, közvetlen, kézzelfogható gyümölcse – úgy, ahogyan Jézus mondta: „menjetek és tanítsatok minden nemzetet”[37]. „Akik megfogadták szavát, megkeresztelkedtek. Az nap mintegy háromezer lélek megtért... Az Úr pedig napról napra növelte az üdvösségre rendelték számát”[38].

– Az egyház, amely az evangelizáció gyümölcseként született, maga is az evangelizáció feladatát kapja Jézustól. Jézus visszatér az Atyához, de egyházát hagyja itt saját követeként. A világban marad mint Jézus új jelenlétének homályba burkolt és mégis tündöklő jele: a mennybe távozott és mégis köztünk maradó Jézusé. Őbenne Krisztus élete folytatódik. Elsősorban az a hivatása, hogy az ő küldetését, az ő evangelizáló művét folytassa[39]. A keresztények közössége nem valami önmagába zárt közösség. Legbensőbb élete – az imádság, az Ige és az apostolok tanításának hallgatása, a testvéri szeretet gyakorlása, a kenyértörés[40] – éppen az által nyeri el értelmét, hogy tanúságtétellé válik mások előtt, csodálkozást kelt, megtéréseket idéz elő, hirdeti a Jó Hírt. Az evangelizáció így válik az egész egyház közös művévé, amelyhez mindenki a saját munkájával járul hozzá a többiek javára.

– Az egyház evangelizál, de az evangelizálást önmagán kezdi. Az egyház ugyanis az ok közössége, akiknek közös a hitük, közös a reményük. A hit és remény ébrentartásához szüksége van arra: hogy mindezt együtt vallják meg, együtt éljék, a szerető testvéri közösségben gyakorolják. Az egyháznak szüntelenül hallania kell, hogy mi is az, amit hisz, miért remél, mit jelent a szeretet főparancsa. Mint Isten népe, az egyház a világban él, ahol gyakran megkísértik a bálványok, ezért kell, hogy újra és újra hallja „Isten magasztos tetteit”[41], amelyek egykor az Úrhoz fordították, és amelyek révén most is mindig meghallja az Úr hívását és egyesül őbenne. Tömören tehát úgy lehet mondani: az egyházat magát is mindig evangelizálni kell, hogy az evangélium hirdetésében maga is megőrizze frissességét, lelkesedését, erejét. Erről szólt a II. Vatikáni Zsinat is[42], az 1974. évi püspöki szinódus pedig újból felidézte az egyházzal szülő tanításnak azt a gondolatát, hogy az egyháznak mindig meg kell térnie, meg kell újulnia, önmagát kell evangelizálnia ahhoz, hogy szavahihetően

evangelizálhassa a világot is.

– Az egyház annak a Jó Hírnek letéteményese, amelyet hirdetni kell. Rá vannak bízva Jézus Krisztus Újszövetségének ígéretei, az Úr és az apostolok tanítása, az élet ígéje, a kegyelem és Isten ajándékainak forrásai, az üdvösség útja. Az evangélium tartalmát, és így az evangelizáció tartalmát is, mint életadó drága kincset őrzi, nem az ért, hogy lakat alatt tartsa, hanem hogy minden embernek hozzáférhetővé tegye.

– Az egyház önmagát is evangelizálja és másokhoz is küldetése van. Ő maga is küld hírnököket az evangélium terjesztésére. Az üdvösség ígét adja ajkukra, átadja nekik azta tanítást, amelynek ő maga is letéteményese, és elküldi őket, hogy hirdessék az evangéliumot. Hirdessék: ne önmagukat, nem a saját nézeteiket^[43], hanem az evangéliumot, melynek sem ők, sem maga az egyház nem önkényes urai és tulajdonosai; nem bánhatnak vele tetszésük szerint. Szolgálat ez, amelyet teljes hűséggel kell továbbadni.

Az egyház nem választható el Krisztustól

16. Szoros kapcsolat áll tehát fenn Krisztus, az egyház és az evangelizáció között. Most, az „egyház korszakában”, az ő feladata az evangelizáció. Nem lehet az evangéliumot az egyház nélkül hirdetni, még kevésbé az egyház ellen.

Nem árt ezt a tényt emlékezetbe idézni. Akadnak ugyanis korunkban sajnos olyanok, akik föltételezhetően jó szándékkal, de mégis tévesen azt mondják, hogy ők szeretik Krisztust, de az egyházat nem. Hogy ez a szembeállítás mennyire képtelen, kitűnik az evangélium szavaiból: „Aki titeket megvet, engem vet meg”^[44]. Hogyan is lehetne szeretni Krisztust, ha valaki nem szereti az egyházat? A Krisztusról írt legszebb tanúságtételek egyike Szent Pálé: „Krisztus szerette egyházát és fölládozta magát érte”^[45].

II. Az evangelizáció fogalma

Az evangelizáló munka sokrétűsége

17. Az egyház evangelizáló munkájában kétségkívül vannak alapvető elemek és szempontok, amelyek nélkülözhetetlenek. Némelyek közülük oly fontosak, hogy szinte egyenlőségjelet lehet tenni közéjük és az evangelizáció közé. Evangelizációnak szokták nevezni az Úr Krisztus hirdetését az ok előtt, akik őt még nem ismerik. Ide tartozik a prédikáció, a katekézis, a keresztség és a többi szentségek kiszolgáltatása.

Bármily módon akarnánk is meghatározni az evangelizáció fogalmát, minden meghatározás csupán részleges, töredékes lesz; azzal a veszéllyel jár, hogy elszegényíti, sőt megcsonkítja ennek a fogalomnak igaz i gazdagságát, sokrétűségét, dinamizmusát. Teljes megértésére csak úgy juthatunk el, ha sorra szemléljük külön-külön az evangelizáció valamennyi lényeges elemét.

Az említett püspöki szinódus behatóan megvizsgálta az evangelizáció minden részproblémáját, és éppen e szinódus nyomán azóta is folyik róluk az egészséges vita. Örömről szolgál, hogy mindez egybevág a II. Vatikáni Zsinat tanításával, főleg a *Lumen Gentium* és a *Gaudium et Spes* konstitúciókkal és az *Ad Gentes* dekrétummal.

Megújítani az emberiséget

18. Evangelizálni: Az egyház számára ez a szó annyit jelent, hogy vigye el a Jó Hírt az emberiség minden csoportjához, és az evangélium benső erejével alakítsa át az embereket. Így valósul meg maga az új emberiség: „Lásd újrateremtek mindent”[46]. Új emberiség természetesen csak akkor alakulhat ki, ha előbb maguk az egyes emberek újulnak meg, a keresztségben újjászületve[47] és az evangélium szerinti életben[48]. Az evangelizáció célja, hogy létrehozza ezt a benső átalakulást. Azt is lehetne tehát mondani, hogy akkor beszélünk evangelizációról, amikor az egyház magának az általa hirdetett üzenetnek az isteni erejével[49] megtéríteni igyekszik az egyes embereket és az emberi közösségeket; és megújítani törekszik mindent, ami az emberhez tartozik: munkáját, életét, közvetlen környezetét.

Megújítani az emberi élet minden területét

19. Az emberiség minden területét meg akarjuk újítani. Ezzel nemcsak azt mondjuk, hogy az egyház az evangéliumot egyre újabb földrajzi területeken akarja hirdetni vagy újabb néptömegeket akar elérni, hanem az evangélium erejével el akar érni, mintegy fel akar forgatni az emberek általános értékítéletét, érdeklődési körét, gondolkodásmódját, eszméiket és eszményeiket, amennyiben ellentétben állnak Isten szavával és üdvözítő tervével.

A kultúrák evangelizációja

20. Így lehetne összefoglalni az eddig mondottakat: evangelizálni kell magát az emberi kultúrát, illetve kultúrákat. Evangelizálni: nem felületesen, nem külsősegesen, nem díszletszerűen, de belülről, életet alakítva, gyökeresen. Ebben a teljes értelemben érti a szót a *Gaudium et Spes* konstitúció is[50], amikor mindig az emberi személyről beszél, és mindig az ember Istenhez fűződő személyes kapcsolatát hangsúlyozza.

Magától értetődik, hogy az evangélium és az evangelizáció nem azonosítható egyik kultúrával sem; független mindegyiktől. Az Isten Országát azonban, amelyet az evangélium hirdet, az emberek úgy váltják életre, hogy közben mélyen kapcsolódnak egy adott kultúrához, és az Isten Országának építésében fel kell használniuk az emberi kultúra és kultúrák elemeit. Az evangélium és az evangelizáció eszerint nincsenek valamely meghatározott kultúrához kötve, de mindegyikkel összeegyeztethetők, mindegyiket bensőleg átalakíthatják, anélkül, hogy alárendelt helyzetbe kerülnének velük szemben.

Korunk sajátos drámája, hogy törés állt be az evangélium és a kultúra között, mint ahogyan ez már a múltban is megesett. Mindent meg kell tehát tenni, hogy evangelizáljuk az emberi kultúrát, helyesebben: a kultúrákat. A kultúráknak is újjá kell születniük az evangéliummal való találkozásukból. De ennek a találkozásnak feltétele, hogy hirdessük az evangéliumot.

Legfontosabb az élet tanúságtétele

21. Az evangélium hirdetésének útja mindenekelőtt a tanúságtétel. Íme: itt és itt él valaki keresztény, vagy valamely keresztény csoport az emberek nagyobb közösségében. Látni rajtuk, hogy mindenkit megértenek, mindenki velük jó viszonyban vannak, ugyanolyan életkörülmények és anyagi körülmények közt élnek, mint mások; mindenki velük szolidárisak mindenben, ami szép és jó. Hitük egyszerűen és spontán módon kisugárzik a közéletre, és olyan értékeket fogadtatnak el maguk körül, amelyek fölötté állnak a szokott értékrendnek; kisugárzik másokra reményük is, amellyel olyasmiben remélnek, amit nem lehet látni, de még csak elképzelni sem. Csupán pusztán életükkel, szavak nélkül is tanúságtétel ez. Akik őket látják,

önkéntelenül is azt kérdezik maguktól: Miért ilyenek ők? Miért élnek így? Mi ad nekik erőt? Miért vannak itt? Az ilyen csöndes tanúságtétel magában véve is már erősen, eredményesen terjeszti a Jó Hírt. Ez az evangelizáció első lépése. Ennek a tanúságtételnek nyomán talán első ízben teszik fel maguknak a fenti kérdéseket nem keresztények, vagy olyanok, akik még nem is hallottak Krisztusról, vagy a megkeresztelt, de hitüket nem gyakorló keresztények, vagy akik keresztény társadalomban nem keresztény elveket követnek, akik nyugtalanul keresnek valamit, vagy „Valakit”, akinek hiányát érzik, de maguk sem tudják, hogy ez mi vagy ki. Sok más, fontos és égető probléma is fölmerülhet, csupán a keresztények tanúságtévő élete nyomán. Kell, hogy keresztények ott éljenek köztük, megosszák velük életüket, kapcsolatban álljanak velük ami az evangelizáció szükséges eleme, legtöbbször az első lépése[51].

Az életnek e tanúságtételére minden keresztény hivatva van, és ilyen értelemben mindenki valódi evangelizáló szerepet tölthet be. Itt főleg az ok felelősségére gondolunk, akik emigrációban élnek, és az evangélium hirdetői lehetnek új hazájukban, mely nekik otthont adott.

A kifejezett hithirdetés is szükséges

22. Hosszabb távon azonban az élet legszebb tanúságtétele is kevés, ha nem kíséri és igazolja az, amit Péter apostol így fejez ki: „Adjatok számot reménységeitokról”[52]. Ezt a reménységünket ki kell fejteni a Jézus Krisztusról szóló világos, egyértelmű beszéddel. A Jó Hírt, amelyet először az élet tanúságtétele mutatott be, előbb-utóbb az élet igéjével is hirdetni kell. Addig nem lehet szó teljes értékű evangelizációról, amíg nem hirdetjük a názáreti Jézusnak, Isten Fiának nevét és tanítását, életét és ígéreteit, Országát és misztériumát.

Péter pütkösi beszéde óta az egész egyháztörténelem egybefonódik a hithirdetés történetével. Az egyház minden történelmi korban hirdetni törekedett az evangéliumot, és ezért állandóan foglalkoztatta a kérdés: kit küldjön, aki hirdesse Jézus igazságait? Milyen szavakkal hirdessék? Hogyan lehetne elérni, hogy mindenki megértse, és eljusson mindenkihez? Ez az „üzenetátadás” - a *kériügma*, a prédikáció vagy a katekézis – oly fontos eszköze az evangelizációnak, hogy gyakran azonos jelentésben használják e kettőt. Mégis azt kell mondanunk: maga a hithirdetés is csak része az evangelizációnak.

A keresztény közösségi életszemlélet

23. Maga a hithirdetés ugyanis csak akkor éri el teljességét, ha az emberek megértik, befogadják, magukévá teszik és egész szívükkel ragaszkodnak hozzá. Befogadják az igazságot, amelyet Urunk jósága nyilvánított ki – de még inkább befogadják magát a keresztény életprogramot is: a megújított életet, amiről az igazság szava beszél. Aki tehát befogadja az evangéliumot, az ragaszkodik az „Isten Országához”, a „megújult világhoz”, a dolgok megújult szemléletéhez, az új életmódhoz, a megváltozott és közösségi élethez, amit az evangélium elindít. Ez a csatlakozás nem lehet az élet dolgaitól elvont valami, hanem gyakorlatilag is meg kell nyilatkoznia azzal, hogy valaki láthatóan belép a hívek közösségébe. Akik tehát új élet útjára léptek, tagjai lesznek egy közösségnek, mely önmagában is jele az új életnek. Ez a közösség az egyház, az „üdvösség látható szentsége”[53]. Az egyházhoz kapcsolódásnak ezenkívül sok egyéb jele is van, amelyek viszont az egyházat magát is nyilvánvalóbb jellé teszik a világ előtt. Az evangelizáció belső dinamizmusából folyik, hogy aki Isten szavát, az evangéliumot befogadta[54], többnyire részt is vesz az egyház szentségi életében, ragaszkodik az egyházhoz és a szentségekhez járul. A szentségek vétele egyrészt kifejezésre juttatja ragaszkodását, másrészt kegyelmet is ad, hogy hűségesen kitartson.

Apostoli tevékenység forrása

24. Aki befogadta az evangéliumot, másoknak is tovább akarja adni azt. Éppen itt az igaz i evangelizáció próbaköve: mert elképzelhetetlen, hogy aki befogadta Isten szavát és csatlakozott Isten Országához, a maga részéről ne kívánna róla tanúskodni és azt másokhoz elvinni.

Az evangelizáció lényegéről szóló eszmefuttatás végén nem árt még valamit szemünk elé idézni, ami fontos lehet a továbbiak megértéséhez.

Az evangelizáció, mint mondtuk, sokrétű tevékenység és sok mindent foglal magában: az emberiség megújítását, tanúságtételt, kifejezett igehirdetést, benső ragaszkodást, látható csatlakozást a keresztyén közösséghez, szentségi életet, apostolkodást. Ezek az egyes részelemek nagyon különbözők, és néha úgy tűnik, egymással ellentétesek. Mégis egymást kiegészítik és teljessé teszik. Ezért sohasem ajánlatos egyiket a másiktól teljesen elszigetelve tárgyalni. A legutóbbi püspöki szinódus érdeme, hogy megkísérelte ezt az összefogó szemléletet az egyes részek túlhangsúlyozása helyett. Csak így érthetjük meg teljesen az egyház evangelizációs munkáját. A következőkben ilyen összefoglaló látásmóddal akarjuk megvizsgálni mindazt, ami az evangelizációval összefügg és ami azt segíti. Kifejtjük, kiknek szól az evangelizáció és kik viselik terheit.

III. Az evangelizáció tartalma

Lényeges tartalom és másodlagos elemek

25. Az egyház által közvetített üzenetben kétségek nélkül mindig van sok másodlagos fontosságú dolog, amelyek sokszor külső körülmények függvényei. Ezek meg is változhatnak. Az üzenet lényeges tartalma azonban nem változhat, és el sem hallgatható, máskülönben nem is volna többé evangelizációnak nevezhető.

Tanúságtétel az Atya szeretetéről

26. Nem lesz fölösleges emlékeztetünkbe idézni: evangelizálni mindenekelőtt annyit jelent, mint egyszerű és közvetlen módon tanúságot tenni az Atyáról, akit a Fiú nyilatkoztatott ki a Szentlélekben. Jelenti, hogy tanúságot teszünk róla: Isten az ő Fiáért szeretetébe fogadta a világot, mindent az ő megtestesült Igéjében alkotott, és minden embert meghívott az örök életre. Ez az Istenről szóló tanúságtétel sokakat elvezethet az „ismeretlen Istenhez”^[55], akit imádnak, anélkül, hogy őt meg tudnák nevezni, vagy akit a szív vágyakozásával keresnek, amikor fölfedezik a bálványok ürességét. Az Istenről szóló tanúságtétel akkor válik teljessé, amikor megmutatja, hogy ő, a mi Teremtőnk, nem valami tőlünk távol eső megnevezhetetlen hatalom, hanem Atyánk. „Isten gyermekeinek neveznek minket, és az ok is vagyunk”^[56]. Akkor pedig egymás közt testvérek is vagyunk Istenben.

Az üzenet középpontja: üdvösségünk Jézus Krisztusban

27. Az evangelizáció alapjához, lényegéhez tartozik, dinamikus erejének csúcspontja, hogy nyíltan hirdeti: Jézus Krisztus, Isten emberré lett Fia meghalt és föltámadt, és az üdvösséget kínálja fel minden embernek, Isten kegyelmi, irgalmas ajándékaként^[57]. Ez az üdvösség nem valami evilági dolog, bármekkora legyen is a szegénység, akár anyagi, akár szellemi vonatkozásban. Az üdvösség nem azonos az ember földi vágyainak beteljesülésével, nem okvetlenül vág egybe a földi remények teljesülésével, evilági munkákkal, küzdelmekkel. A Jézus által hozott üdvösség túlemelkedik a földi lét keretein, és végső soron csak az egyetlen „Abszolútummal”, Istennel való egyesülésünkben valósul meg. Az üdvösség tehát

transzcendens és eszkatologikus valóság, mely itt a földön kezdődik el ugyan, de csak az örökkévalóságban teljesedik be.

A remény jegyében

28. Az evangelizációnak tehát tartalmaznia kell a földön túli élet prófétai hirdetését. Ez az élet az ember legmélyebb és végső hivatása, ebben jelen földi életünk folytatódik, de határ is választja el tőle: túl van időn és történelmen; túl van a jelen élet valóságán, amelyek elmúlnak; túl van az evilági dolgokon, amelyeknek egykor majd megmutatják rejtett oldalát is; túl van magán az emberen, akinek sorsa nem zárul le a halállal, hanem az eljövendő életben teljesül be[58]. Az evangelizáció magában foglalja, hogy hirdessük a reményt az okban az ígéretekben is, amelyeket Isten az Újszövetségben Jézus Krisztus által adott. Hozzá tartozik, hogy hirdessük Isten szeretetét mi irántunk és a mi szeretetünket Isten iránt; a mindenkre kiterjedő testvéri szeretetet, hogy tudjunk másoknak ajándékozni, megbocsátani, másokért áldozatot hozni, másokat segíteni. Az embertársi szeretet az istenszeretetből fakad, és az evangélium tengelyében áll. Hozzá tartozik az evangelizációhoz, hogy beszéljünk a gonoszság misztériumáról és a helyes út őszinte kereséséről is. Hozzá tartozik, hogy nyomatékosan szóljunk az imádságról, amelyben Istent keressük, őt imádjuk, neki hálát adunk. Hozzá tartozik, hogy arról a szoros kapcsolatról is beszéljünk, mely bennünket Jézus Krisztus egyházához fűz: ehhez az egyházhoz, mely az Istennel való kapcsolat látható jele. Az egyházzal való együttélés viszont további jelek elfogadásában nyilatkozik meg; az az a szentségek vételében. Ezzel juttatjuk kifejezésre, hogy együtt élünk az egyházzal, amelyben Krisztus él és munkálkodik tovább. A szentségi élet, ha helyesen értelmezzük, nemcsak nem akadálya és elferdülése az evangelizációnak (amint egyesek állítják), hanem az evangélium teljességére vezet. Mindez együttvéve azt jelenti, hogy az evangelizáció nem egyszerűen csak az evangélium hirdetése, de egyúttal az egyház meggyökereztetése is, ez pedig elképzelhetetlen a szentségi élet, ennek csúcspontján pedig az eucharisztia nélkül[59].

Oly üzenet, mely az egész életet elkötelezi

29. Az evangelizáció nem volna teljes, ha nem vetne számot az evangélium és a mindennapi élet, vagyis az emberi személy és társadalom kölcsönös kapcsolatával. Az evangelizáció a mindennapi életre alkalmazza az evangéliumot, tekintetbe veszi a konkrét helyzetet és mindig időszerű. Sürgeti az emberi személy jogait és kötelességeit, szíven viseli az egészséges családi életet, mely nélkül az egyes ember aligha bontakozhat ki[60]; üzenete van az evangelizációnak a társadalom és a nemzetközi kapcsolatok számára, fölemeli szavát a béke, az igazságosság és a fejlődés érdekében, főként pedig – ami napjainkban különösképpen is időszerű – az emberi szabadság érdekében.

A szabadság üzenete

30. Emlékeztet, milyen nyomatékkal és lelkipásztori felelősséggel beszéltek erről a kérdésről a legutóbbi szinóduson a főpásztorok minden világrészről, de főleg a harmadik világ püspökei. Szavukban a mögöttük álló keresztények millióinak hangja szólalt meg. Tudjuk: ezek a népek minden erőfeszítést megtesznek, hogy legyőzzék a bajokat, amelyek az élet peremére szorítják őket: éhséget, járványokat, analfabetizmust, nyomort, a nemzetközi igazságtalanságokat, főleg a kereskedelmi kapcsolatok terén. Legyőzni igyekeznek a gazdasági és kulturális neokolonializmust, mely néha éppoly gyűlöletes számukra, mint amilyen a régi gyarmatosító uralom volt. Püspökeik ismételten hangoztatták: az egyház kötelessége, hogy fölemelje szavát oly sok millió ember felszabadításáért, annál is inkább, mert sokan

közülük keresztények. Az egyháznak segítenie kell ezt a születőben levő felszabadulást, tanúskodnia kell mellette és elő kell segítenie, míg teljesen meg nem valósul. Ez sem idegen az evangelizációtól.

Az evangelizáció és a fejlődés kapcsolata

31. Az evangelizáció és az emberi haladás, fejlődés, felszabadulás közt szoros kapcsolat van. Ez a kapcsolat antropológiai jellegű, mivel nem létezik „elvont” ember, akit evangelizálni lehetne, hanem minden ember meghatározott társadalmi és gazdasági körülmények közt él. A kapcsolat teológiai jellegű is: mert a teremtetést nem lehet elválasztani a megváltástól, ez utóbbi pedig minden konkrét emberi helyzetet érint, és kötelességünkké teszi, hogy küzdjünk az igazságtalanságok ellen és az igazságosság helyreállításáért. A kapcsolat ezenkívül teljességgel evangéliumi, mert a szeretetben gyökerezik. Hogyan is lehetne hirdetni a szeretet új parancsát, ha ugyanakkor közömbösen hagy az igazságosság, a béke és az igaz emberi fejlődés kérdése? Ezt a gondolatot hangsúlyoztuk, amikor azt mondtuk. „Az evangelizáció nem hunyhat szemet súlyos problémák előtt, amelyek ma az embereket foglalkoztatják, amilyenek az igazságosság, a szabadság, a fejlődés és a világbéke. Ha ezekkel nem törődünk, elfeledkezünk a szenvedő embertársak iránti szeretet evangéliumi tanításáról”^[61].

Ugyanazok a felszólalók, akik a szinóduson buzgón, okosan és bátran fölvetették ezt a nehéz kérdést, nagy örömünkre ahhoz is világosságot adtak, hogy megértsük, mit jelent az a felszabadítás, amelyet a názáreti Jézus hirdetett, hozott, és amelyet az egyháznak is hirdetnie kell.

Csorbitás és kétértelműség nélkül

32. Tény ugyanis, hogy sok buzgó keresztényt teljesen a felszabadulás drámai problémája foglalkoztat, ezért magát az egyházat is el akarja kötelezni a felszabadító mozgalmakban, szerepét gyakran teljesen evilági síkra akarja korlátozni, feladatát csupán antropológiai szinten megszabni. Ilyen felfogás mellett az az üdvösség, amelynek az egyház hírnöke, lényegében csak földi jólétet jelentene; az egyház tevékenysége nem lelki és vallási, hanem politikai és társadalmi jellegű volna. Csakhogy ezen az úton az egyház elveszítené létének alapvető értelmét. Szabadságot hirdető szava elvesztené eredetiségét, és előbb-utóbb ideológiai rendszerek és politikai pártok játékszerévé válnék. Elveszítené tekintélyét, hogy Isten nevében hirdesse a felszabadulást. Ezért mi magunk a 3. általános püspöki szinódus megnyitóbeszédében hangsúlyoztuk: „Világosan meg kell mondanunk, hogy az evangelizációnak kifejezetten vallási célja van. Elveszítené létjogosultságát, ha letérne erről a vallási vágányról, amelyen haladnia kell. Ez azt jelenti, hogy az Isten Országát kell hirdetnie a szó teljes teológiai értelmében.”^[62]

A felszabadulás evangéliumi értelme

33. A felszabadulásról, amelyet az evangelizáció hirdet és meg akar valósítani, a következőket kell mondanunk:

- Nem korlátozható a gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális élet szűk keretei közé, hanem mindig a teljes embert kell szem előtt tartania, létének minden távlatával, beleértve az „abszolútum”, vagyis az „Abszolútum”, Isten felé való nyitottságát is.
- Épp ezért viszont a felszabadítást az egyház belehelyezi egy meghatározott emberképbe, saját antropológiája van, amelyet sohasem áldozhat fel semmiféle hasznossági, gyakorlati, rövidtávú eredményért.

Az evangéliumi szabadság az Isten Országán alapul

34. Így tehát amikor az egyház hirdeti a felszabadulást és az ok oldalán áll, akik a szabadságért fáradoznak és szenvednek, nem tűri, hogy hatáskörét kizárólagosan a vallás területére korlátozzák, és ne engedjék törődni az emberek evilági gondjaival. Ugyanakkor viszont hangsúlyozza, hogy küldetése elsősorban lelki jellegű, nem hajlandó az Isten Országának hirdetését az emberi szabadságjogok hirdetésével helyettesíteni, és kitart amellett, hogy amit az emberi felszabadulás megvalósításáért tesz, az sohasem volna teljes és tökéletes, ha elmulasztaná hirdetni, hogy üdvösségünk Jézus Krisztusban van.

Az emberről alkotott evangéliumi szemlélet

35. Az egyház az emberi felszabadulást hozzákapsolja a Jézus Krisztusban való üdvösséghez, de mégsem tesz egyenlőségjelet a kettő közé. A kinyilatkoztatás, a történelmi tapasztalat és a teológiai megfontolás ugyanis egyaránt arra tanítják az egyházat, hogy nem minden néven nevezett felszabadulás függ össze és egyeztethető össze az emberről, a világról, az eseményekről alkotott evangéliumi szemlélettel. Azt is tudja, hogy nem elég a felszabadítás elérése, a jólét és a fejlődés megteremtése ahhoz, hogy eljöjjön az Isten Országa.

Sőt, az egyház szilárd meggyőződése, hogy minden evilági értelemben vett felszabadítás, minden politikai szabadságtörekvés önmagában hordja a szabadság megtagadásának csíráit. Így van ez annak ellenére, hogy ki lehet ragadni az Ó- és Újszövetség lapjairól részleteket, amelyek az ilyen mozgalmakat igazolnák; lehet felhozni eszmerendszerük alátámasztására teológiai tekintélyek idézeteit és teológiai elméleteket. Hiába mondják, hogy éppen ez napjaink teológiája. Elmarad a kitűzött eszménytől, mert vezéreszméje nem a szereteten alapuló igazságosság; a lelkesedés, mely fűti, nem lelki természetű; végső célja pedig nem az ember üdvössége és Istenben való boldogsága.

Első feltétel a megtérés

36. Az egyház kétségtelenül fontosnak és sürgősnek tartja, hogy emberségesebb társadalom épüljön fel, ahol jobban tiszteletben tartják az igazságosságot, az emberi személy jogait, kevesebb a megtorlás és a kényszer. De azt is tudja, hogy a legtökéletesebb társadalmi szervezetek, a legeszményibb rendszerek is egyhamar embertelenné válhatnak, ha az emberi szív rosszra-hajlását nem sikerül megfékezni. Ezt pedig csak a szív és a lélek megtérése fékezheti és gyógyíthatja meg: az oké is, akik e társadalmakban élnek, és az oké is, akik e társadalmakat vezetik.

Erőszak nélkül

37. Az egyház nem ismerheti el az erőszakot, legkevésbé pedig a fegyveres erőszakot. Amikor a fegyvereké a szó, kiszámíthatatlan szörnyűségek szabadulhatnak el. Nem fogadhatja el az egyház a felszabadítás eszközeként bárki megölését, mivel az erőszak mindig erőszakot szül, az elnyomatás és szolgaság új formái felé vezet, amelyek nem egyszer súlyosabbak, mint amelyekből meg akart szabadítani. Világosan megmondtuk kolumbiai utunk alkalmával: „Kérünk titeket, ne helyezzétek bizalmatokat az erőszakba és a forradalomba. Ha így tennétek, ez ellentétben állna a keresztény szellemmel. Az erőszak ahelyett, hogy siettetné, inkább késlelteti a társadalmi fejlődést, amire jogosan vágyódtok.”^[63] „Újra és újra hangsúlyozzuk: az erőszak sem nem keresztényi, sem nem evangéliumi. A társadalmi struktúrák törésszerű, erőszakos megváltoztatása csalóka, hatástalan és nem szolgálja a népek méltóságát.”^[64]

Amiben az egyház közreműködhet

38. A fentieket előre bocsátva csak örülni tudunk annak, hogy az egyház napjainkban egyre inkább tudatára ébred alapvetően evangéliumi hivatásának, hogy fáradozzék az emberi felszabadulásért. Mit tesz tehát? Arra igyekszik rávenni a keresztények tömegeit, hogy fáradozzanak mások felszabadulásáért. A szabadságjogokért fáradozóknak hitből forrászó eszméket nyújt; előtérbe állítja az embertársi szeretetet és a kereszténység szociális tanítását. Aki valóban keresztény, nem veheti semmibe az egyház szavát: elméletben és gyakorlatban ahhoz igazítja tevékenységét, részvételét, kötelezettségvállalását. Az elkötelezett keresztény nem fogja összetéveszteni a keresztény elveket sem taktikával, sem pártpolitikával. Az egyház az emberi felszabadulásért való harcot az üdvösség evangéliumi üzenetének teljességében szemléli.

Mindaz, amit itt tárgyaltunk, gyakran előkerült a szinódusi viták során. Néhány, ezzel kapcsolatos megvilágító szempontot előadtunk a szinódusi záróülésen mondott beszédünkben [65]. E megfontolások remélhetőleg hozzásegítenek, hogy elkerüljünk olyan kétértelműségeket, amelyekkel sokszor találkozunk a „felszabadulás” szóval kapcsolatban: eszméáramlatokban, társadalmi rendszerekben, politikai csoportokban. A felszabadulás, ahogyan azt az evangelizáció hirdeti és előkészíti, az a felszabadulás, amelyet maga Krisztus hirdetett és adott az embereknek, önmaga föláldozása árán.

A szabadság teljessége

39. Az evangelizációhoz kapcsolódó jogos felszabadítástól, mely olyan társadalmi szerkezetre törekszik, amely elismeri az ember szabadságjogait, nem választható el az ember minden alapvető jogának biztosítása, és ezek között a legfontosabb helyet a vallásszabadság foglalja el. Nemrég egy beszédünkben külön is kitértünk a kérdés időszerűségére. Hangsúlyoztuk, hogy „ma is még sok keresztényt rendszeresen elnyomnak, éppen az ért, mert keresztény, mert katolikus. A Krisztushoz való hűség és a vallásszabadság drámája ma is tart még, bár ugyanakkor határozott kijelentéseket hallhatunk az emberi jogok és az emberi közösségiség mellett.” [66]

IV. Az evangelizáció útjai

Alkalmas eszközökkel

40. Beszéltünk az evangelizáció tartalmáról, de ugyanígy fontos, hogy útjairól és eszközeiről is szóljunk.

A „hogyan” kérdése az evangelizáció esetében mindig időszerű, mert a módok változhatnak idők, helyek, kultúrák szerint. Állandó kihívást jelent számunkra, mennyire vagyunk leleményesek, és mennyire tudunk az emberek gondolkodásmódjához alkalmazkodni.

Főleg bennünket, az egyház pásztoraikat terhel a felelősség, hogy bátran, okosan, az evangéliumhoz hűségben megtaláljuk a legalkalmasabb, legjobb módot, miként adjuk tovább ezt az evangéliumot korunk emberének. Megfontolásunkban csupán a legfőbb módokra térünk ki.

Az élet tanúságtétele

41. Először is – anélkül, hogy ismétlésekbe akarnánk bocsátkozni – hangsúlyozni kívánjuk: az egyház szemében a legelső evangelizációs eszköz híveinek őszintén keresztény élete, szoros egységben Istennel, akire teljesen ráhagyatkoznak; másokat szolgáló, áldozatos magatartásuk. Tavaly, világiak egy csoportja előtt mondtuk: „A mai embert inkább érdeklik a tanúk, mint

a tanítók, és ha mégis hallgat a tanítókra, az ért teszi, mert ők egyben tanúk is”[67]. Szent Péter szépen fejezi ki ugyanezt, amikor azt írja, hogy a keresztények tiszta és szép élete „szavak nélkül is megnyeri azokat, akik nem hisznek az igének”[68]. Az egyház elsősorban magatartásával, saját életével evangelizálja a világot: tanúságtételével, amikor hűséges az Úr Jézushoz, a szegénység, a lemondás szelleméhez, független a világ hatalmasságaitól. Egyszóval: életszentségével.

Életközeli igehirdetés

42. Hangsúlyozni kell az igehirdetés fontosságát is. „Hogyan higgyenek abban, akiről nem hallottak? S hogyan halljanak róla, ha nincs aki hirdesse? ... A hit tehát hallásból fakad, a hallás pedig Krisztus tanításából”[69]. Pál apostol szavai ma is változatlanul érvényesek.

Nélkülözhetetlen az igehirdetés, az evangéliumi üzenet szóbeli tolmácsolása. Annak ellenére, hogy a mai ember torkig van már a szavakkal, unja beszédek hallgatását, sőt, ami még rosszabb: immunizálva van már a szavak ellen. Pszichológusok és szociológusok állítják, hogy a modern ember túl van már a szavak civilizációján, a szó immár hatástalan és fölösleges – a mai ember képekben gondolkodik. Ez a megállapítás mindenesetre arra int bennünket, hogy az evangéliumi üzenet közvetítésében használjuk fel a technika modern eszközeit. Sok eredményes kísérlet történt már ebben az irányban. Csak dicsérhetjük és bátoríthatjuk őket. Bárcsak tovább fejlődnének! De annak ellenére, hogy manapság annyi üres szó hangzik el, és annak ellenére, hogy számos egyéb kommunikációs eszköz is létezik, ne becsüljük le az élő szó erejét, ne veszítsük el belé vetett bizalmunkat! A beszéd mindig időszerű lesz, különösképp akkor, ha Isten erejét hirdeti[70]. Érvényes marad Szent Pál elve: „A hit a hallásból fakad”[71]. A hallott szó vezet el a hithez.

Az igeliturgia

43. Az evangélium szóbeli hirdetésének sokféle módja lehet; a találékony buzgóság ezernyi formában tudja előadni. Számtalan mindennapi történés és emberi életsors ad alkalmat arra, hogy okosan, világosan közvetítsük Isten üzenetét, amelyet ekkor és ekkor, ilyen és ilyen körülmények közt mond az embernek. Csupán lelki fogékonyság kell ahhoz, hogy a világ eseményeiben észrevegyük Isten üzenetét. Hiba volna azonban, ha – miután a zsinat által megújított liturgián belül külön súlyt adott az igeliturgiának – nem tartanánk a homíliát az evangelizáció különösen is alkalmas eszközének. Ha azt akarjuk, hogy a homília lelkipásztorilag értékes legyen, ismernünk kell követelményeit, lehetőségeit, és azokat jól kell felhasználnunk. Elsősorban az kell, hogy mi magunk is meg legyünk győződve arról, amit mondunk, és szívesen álljunk az ige szolgálatára. Ez az igehirdetés többnyire szentmise keretében történik, amely különösen is súlyt és erőt ad az elhangzott szavaknak. A homíliának sajátos jelentősége van az evangelizációban; kifejezi az igehirdető saját hitét és szeretetét. A hívek úgy vannak együtt, mint az egyház húsvéti közössége; az Urat ünneplik, aki jelen van közöttük. Igen sokat várnak a prédikációtól és sokat tanulnak belőle, feltéve, hogy egyszerű, világos, közvetlen, életszerű, az evangéliumon alapul, hűséges az egyházi tanítóhivatalhoz, józan apostoli buzgóság fűti. Kell, hogy a prédikáció összhangban álljon az igehirdető egyéniségével, sugározza a reményt, a hitet, a békét, az egyetértést. Sok plébániai és egyéb közösség számára életet és lelki erősséget jelent a jó vasárnapi homília. Megjegyezzük, hogy – hála a megújított liturgiának – homília nemcsak a szentmise keretében mondható. Helye van és ne is hagyjuk el a szentségek kiszolgáltatásakor, vagy pedig más, liturgikus jellegű ájtatosságok alkalmával, amikor hívek vannak jelen. Minden esetben kiváló alkalom arra, hogy az Úr szavát közvetítsük.

A katekézis

44. Az evangelizáció el nem hanyagolható része a hitoktatás. A rendszeres katekéziséből tanulja meg az értelem, főleg a gyermeki és fiatal értelem a legfőbb igazságokat, ezt az eleven kincsesládát, amelyet Istentől vettünk, és amelyet hosszú történelme során az egyház egyre jobban megvilágított. Nyilvánvaló, hogy a katekézis igaz célja nem egyszerűen tudás közvetítése, hanem a keresztyén életre való rávezetés. Az evangelizáció igen nagy segítségére szolgál, ha a templomi, iskolai, vagy bárhol, főleg otthon adott hitoktatáshoz jó tankönyvek állnak rendelkezésre, amelyeket hozzáértő szakemberek állítottak össze a püspökök irányítása mellett. A hitoktatási módszer függ a hallgatók korától, műveltségétől, befogadóképességétől. Törekedni kell arra, hogy emlékezetükbe és szívükbe véssük mindazt, ami fontos az életre. Fontos a jó hitoktató kiképzése, akár papok, akár tanítók, akár szülők: hogy egyre jobban tökéletesítsék magukban ezt a nagyon is igényes művészetet, a vallásoktatást. Míg azonban egyrészt nem szabad elhanyagolni a gyermekek hitoktatását, másrészt ismét sürgősen időszzerűvé kezd válni a katekumenátus jellegű oktatás is. Fiataloknak és felnőtteknek egyaránt szükségük lehet rá, ha Isten kegyelmétől megérintve, elkezdik felismerni Krisztus arcát és neki akarják szentelni életüket.

A tömegkommunikációs eszközök

45. Korunk jellegzetességéhez tartoznak a társadalmi kommunikáció eszközei, a *mass-media*. Nem nélkülözheti ezeket az eszközöket a legfőbb Hír tudósítása, a hit elmélyítését szolgáló katekézis sem.

Ha ezeket az evangélium szolgálatába állítjuk, szinte a végtelenségig kitágíthatja az Isten szavának hallgatóságát: akár embermilliókra is. Az egyház mulasztással vétkeznék az Úr előtt, ha nem használná fel e hatalmas segítséget, amelyet az emberi értelem napról napra jobban tökéletesít. Az egyház ma ezeknek az eszközöknek közvetítésével „prédikálja a háztetőkről”^[72] a rábízott üzenetet. Bennük modern és kiváló szószékre lép; általuk valóban tömegekhez tud szólni.

A tömegkommunikációs eszközök azonban kihívást is jelentenek az evangelizáció számára. Lehetővé teszik ugyan, hogy az evangélium szava eljusson széles körökhöz – de ennek a szónak be kell hatolnia az egyes emberek lelkébe, szívébe, mindenkiébe külön-külön, személyesen, mintha ő lenne az egyetlen. Személyes elfogadást, személyes elköteleződést kell elérnie.

Nélkülözhetetlen a személyes kapcsolat

46. Éppen ezért az evangélium nyilvános hirdetésén kívül mindig szükség lesz a közvetítés másik formájára is: embertől emberhez. Urunk is gyakran gyakorolta ezt a tanítási módot: gondoljunk Nikodémus, Zakeus, a szamaritanus asszony, Simon farizeus és mások esetére. Az apostolok is így tettek. Végző soron az evangélium közvetítése mindig úgy történik, hogy az ember azt adja tovább, amit maga is megélt. Nagy hiba volna, ha a tömeg-apostolkodás eszméje elfeledtetné velünk ezt a másik továbbadási módot, amelyben valakit személyileg megragad egy különlegesen neki szóló szó, amelyet más mondott neki. Csak dicsérhetjük azokat a papokat, akik gyónásban vagy lelkipásztori beszélgetésekben készek az embereket az evangélium útján irányítani, erősíteni, eséseikből fölemelni, okosan és szívesen segíteni.

A szentségek szerepe

47. Nem lehet elég nyomatékosan hangsúlyozni, hogy az evangelizáció nem merülhet ki a prédikációban és a hitoktatásban. Az egész életet át kell fognia. A természetes életet: azzal, hogy új értelmet ad neki az evangélium föltárult távlataiban. és a természetfeletti életet, mely nem áll szemben a természetes élettel, hanem azt megtisztítja és fölemeli. Ennek a természetfölötti életnek megnyilatkozása a hét szentség; ezek kegyelmet és életszentséget sugárzó melege.

Az evangelizáció teljességéhez tartozik tehát, hogy szorosan összekapcsolja, szinte egymásba fűzi az ígét és a szentségeket. Félreérthető ezért, ha különbséget tesznek evangelizáció és szentségi élet között. Kétségtelen persze, hogy a pusztá szentségkiszolgáltatás megfelelő okos felkészítő katekézis nélkül nem sokat ér. Az evangelizáció célja éppen az, hogy a hitre nevelés során rábírjon minden keresztényt: éljen a szentségekkel mint valóban a hit szentségeivel, és ne passzív módon járuljon hozzájuk, egyszerűen csak „elviselve” azokat.

Népi jámborság

48. Oly ponthoz értünk az evangelizáció tárgyalásában, mely figyelmet érdemel. Arról a jelenségről akarunk beszélni, amelyet „népi jámborságnak” neveznek.

Mindenütt: akár a régi keresztény földeken, akár azokon, ahol az egyház még csak a meggyökerezés útján van, megtaláljuk az emberek közt az istenkeresés és a hit sajátos kifejeződéseit. Ezeket a megnyilatkozásokat hosszú időn keresztül hitbelileg kevésbé tisztának tartották, olykor megvetették, ma azonban újra fölfedezik őket. A legutóbbi szinóduson a püspökök elmélyítették jelentőségüket, és ebben sok lelkipásztori realizmust és buzgóságot mutattak.

Kétségtelen, hogy a népi jámborságnak megvannak a maga határai. Sok esetben vallási torzulások, sőt babonák is helyet kaptak benne. Máskor nem egyebek üres népszokásnál, anélkül, hogy a hit őszinte elfogadását jelentenék. Szekták képződéséhez is vezethetnek és veszélyeztethetik az egyházi közösséget.

Mégis, ha okosan, jó evangelizációs pedagógiával irányítják, sok értéket rejthetnek magukban. Kifejezhetik az Isten utáni szomjúságot, ahogyan azt csak az egyszerű emberek és a szegények tudják átélni. Hősiességig menő nagylelkűséget és önfeláldozást szülhetnek; elmélyíthetik Isten egyes tulajdonságainak megértését: atyaságát, gondviselését, szeretetét, mindenütt jelenvalóságát. Olyan erényeket hozhatnak felszínre, amelyek ilyen fokban másként talán nem is nyilvánultak volna meg: türelmet, a mindennapi élet keresztjeinek elfogadását, lemondást, embertársi szeretetet, a vallási kötelességekben való nagyobb hűséget. Éppen e vonásai miatt szívesebben nevezzük „népi jámborságnak”, az az a nép vallásának, semmint „népi vallásosságnak”.

A lelkipásztori buzgóság fogja megmutatni mindazoknak, akiket az Úr az egyházi közösségek élére helyezett, milyen magatartást tanúsítsanak a népi jámborság különböző megnyilatkozásaival szemben, amelyek lehetnek értékesek is, gyatrák is. Mindenesetre kell, hogy érzékünk legyen hozzájuk, igyekezzünk lemérni benső indítékaikat és fölmérni értékeiket, irányítsuk szívesen, hogy tévútra ne jussanak. Helyes vezetés mellett a népi jámborság elvezetheti a tömegeket az Istennel való igaz találkozáshoz Jézus Krisztusban.

V. Az evangelizáció címzettjei

Egyetemessége

49. Márk evangéliumában Jézus utolsó szavai, amelyekkel megbízást ad apostolainak az evangélium hirdetésére, magukban foglalják a küldetés egyetemességét: „Menjetek az egész világra és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” [73].

A tizenkét apostol és az első keresztyén nemzedék jól megértette ezeknek és a hasonló szavaknak tanítását: életprogram lett számukra. Maga az üldözés, amikor szétszórta az apostolokat, arra szolgált, hogy messzire elvigye az Igét, és meggyökereztesse az egyházat távoli földeken. Még inkább hangsúlyozza ezt az egyetemességet Pál meghívása az apostolok sorába. Ő mint igehirdető, különleges karizmával hirdette Jézus eljövételét a nem zsidóknak, a pogányoknak is.

Minden nehézséggel dacolva

50. Húsz évszázados történelem során a keresztyén nemzedékeknek számos akadályt kellett leküzdeniük az egyetemes küldetésben. Egyrészt: hogy maguk az evangelizáció munkásai szűkítsék be apostoli tevékenységük körét különböző jogcímenek. Másrészt néha emberileg legyőzhetetlen ellenállásba ütköztek az ok részéről, akikhez küldetésük szólt. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy az egyház evangelizáló munkáját ma is nem egyszer korlátozza, sőt akadályozza a közhatalom. Ma is megeshet, hogy az Isten szavának hirdetőit megfosztják jogaiktól, üldözik, fenyegetik, kiirtják csupán az ért, mert Jézus Krisztust és az ő evangéliumát tolmácsolták. Mégis bízunk abban, hogy e sok fájdalmas megpróbáltatás ellenére apostoli munkájuk nem fog kárba veszni sehol a világon.

Ám az egyház minden nehézség közepette is mindig új erőt merít a Mester szavából: Az egész világra! Minden teremtménynek! A föld végső határáig! Az utolsó püspöki szinóduson az egyház újból felhívott mindenkit, hogy az evangéliumi üzenetet sohase korlátozzuk az emberiségnek csupán egyetlen rétegére: sem egyetlen társadalmi osztályra, sem egy bizonyos kultúra világára. Néhány példát hozunk fel a kérdés jobb megvilágítására.

Az „elő-evangelizáció”

51. Pünkösd hajnala óta az egyház programja, amelyet Alapítójától kapott, ez: hírül adni Jézus Krisztust és az ő evangéliumát mindenkinek, aki még nem ismeri. Az egész Újszövetség, főleg az Apostolok Cselekedetei arról tanúskodik, hogy ez a missziós erőfeszítés az egyház lényegéhez tartozik, és mintaképül szolgál az egész egyháztörténelem folyamán.

A Jézus Krisztusról szóló üzenet első hirdetése sokrétű, különböző tevékenységekből áll, amelyeket úgy is szoktak nevezni gyűjtőnévvel, hogy „elő-evangelizáció”. Valójában azonban már az is igaz i evangelizáció, még ha kezdeti és tökéletlen formában is. Sok mindent sorolhatnánk itt fel, így a kifejezett prédikációt is, de sok egyebet is: művészet, tudományos kutatás, bölcsélet, az emberi szív érzéseinek felhangolása. Mindez már előkészítheti az evangelizációt.

Evangelizáció a keresztyénységtől elszakadt világban

52. Az elő-evangelizáció főleg az okra vonatkozik, akik még nem hallották az evangélium Jó Hírét, illetőleg a gyermekekre. De elkereszténytelenedett világunkban sokakat érint az ok közül is, akiket megkereszteltek ugyan, de teljesen távol élnek a keresztyén lélettől. Vannak köztük egyszerű lelkek, akik hisznek ugyan, de még a legelemibb alapokat sem ismerik, és vannak értelmiségiek, akik érettebb módon akarnak hallani Jézus Krisztusról, mint ahogyan gyermekkorban tanították őket. és mások is sokan vannak így.

A nem keresztény vallások

53. Az evangélium üzenete szól az oknak a mérhetetlen tömegeknek is, akik nem keresztény vallásokat gyakorolnak. Az egyház tiszteli és megbecsüli e vallásokat, mert sok ember lelkiiségének élő megnyilatkozásai. Évezredes istenkeresés visszhangzik belőlük, mely nem jutott el a teljességre, de őszinte és szívből fakadó. Mélységesen vallásos iratok értékes örökségét őrzik. Emberek nemzedékeit tanították imádkozni. Az Isten szavának számos „csíráját”^[74] tartalmazzák, és valóban az „evangélium előkészítőinek”^[75] tekinthetők, hogy a II. Vatikáni Zsinat kifejezését használjuk, amelyet Cezáriai Eusebiustól vett át.

A nem keresztény vallások kétségkívül sok bonyolult kényes kérdést vetnek fel, amelyeket a keresztény hagyomány és az egyházi tanítóhivatal fényénél kell megvizsgálni, hogy segítségére legyünk a mai és a holnapi misszionáriusoknak, akik kapcsolatba lépnek velük.

Hangsúlyoznunk kell, különösen ma, hogy e vallások iránti tiszteletünk és nagyrabecsülésünk és a felvetődő problémák sokrétűsége még egyáltalán nem ok arra, hogy ne hirdessük Krisztust a nem keresztényeknek. Ellenkezőleg, az egyház úgy ítéli, hogy e tömegeknek joguk van megismerni Jézus misztériumának gazdagságát^[76]. Mi hisszük, hogy Jézusban az egész emberiség megtalálhatja a maga teljességében mindazt, ami után tapogatózva kutat Istenről, az emberről és rendeltetéséről, az életről, a halálról, az igazságról.

Még a vallási élet természetes megnyilvánulásai terén is azt kell mondanunk: mindezek tiszteletre méltóak, de az egyház az evangelizáció során annak a Jézusnak a vallását hirdeti, aki az embert tényleges kapcsolatba hozza Istennel, jelenlétével, tevékenységével. Az embert bevezeti annak a mennyei Atyának a misztériumába, aki szereti az emberiséget. Vallásunk tehát ténylegesen létrehozza az igaz i, életteljes kapcsolatot Istennel, amire más vallások nem képesek, még akkor sem, ha – úgy mondhatni – karjukat az ég felé tárják.

Az egyház tehát ébren tartja a missziós buzgóságot, sőt fokozni szeretné azta mai történelmi pillanatban. Felelősnek érzi magát minden néppel szemben. Nem lesz nyugovása, míg csak mindent meg nem tett, hogy az Üdvözítő Jézusról szóló Jó Hírt hirdesse. Mindig új és új apostoli nemzedékeket készít fel. Örömmel állapítjuk meg e tényt, éppen akkor, amikor egyesek úgy vélik és mondják, hogy az egyház apostoli buzgósága lelohadt, a missziók kora lejárt. A szinódus oly választ adott, mely biztosítja, hogy a missziós munka el ne ernyedjen, és az egyház mindig készen álljon betöltésére.

A hit ébren megőrzése

54. A kívülálló evangelizációja nem menti fel az egyházat az alól, hogy fáradhatatlanul törődjék az okkal, akik már befogadták a hitet, sőt talán már nemzedékek óta kapcsolatban állnak az evangéliummal. Igyekszik elmélyíteni, erősíteni, táplálni, nagykorúbbá tenni a hívők hitét, hogy még inkább „hívökké” legyenek.

A keresztények hite ma állandóan szembesül a *szekularizmussal*, sőt olykor a *harcos ateizmussal*. Szüntelenül próbára van téve, megkísértve, támadják, küzdenek ellene. Veszély fenyegeti, hogy megfullad, vagy éhen hal, ha állandóan nem táplálják, erősítik. Az evangelizáció tehát sok esetben azt jelenti, hogy megadjuk a hívők hitének a szükséges lelki táplálékot és segítséget. Ennek az evangelizációnak eszköze főleg a katekézis, mely magában hordja az evangélium ízét, de nyelvében alkalmazkodni tud a korhoz és az emberekhez.

A katolikus egyház gondja kiterjed azokra a keresztényekre is, akik nincsenek vele teljes közösségben. Velük együtt keresi a Krisztustól akart egység útját, főleg pedig az igazságban való egységet. Súlyos mulasztást követne el azonban, ha nem hangoztatná előttük a kinyilatkoztatás teljességét, amelynek letéteményese.

A nem hívők

55. Jellegzetessége volt a szinódusnak, hogy mennyit foglalkozott két olyan táborral, amelyek egymás közt ugyan nagyon különböznek, mégis mindegyik a maga módján kihívást jelent az evangelizációval szemben.

Az egyik tábort így nevezhetnők: a modern világban egyre növekvő hitnélküliség. A szinóduson sokféle módon igyekeztek megfogalmazni a „modern világ” kifejezést. E gyűjtőnéven sok mindent értünk: új eszméket, új értékeléseket és leértékeléseket, titkos törekvéseket, a destrukció csíráit, hagyományos nézeteket, amelyek eltűnnek, és új nézeteket, amelyek divattá lesznek! Lelki szempontból ezt a modern világot egy kortárs író találóan így jellemezte: „Az ateista humanizmus drámája”^[77].

A modern világ legjellemzőbb jelensége a *szekularizmus*. Nem a *szekularizációról* beszélünk, mely jogos, helyénvaló, a hittel és a vallással nincs ellentétben. A szekularizáció minden teremtmény és minden esemény saját benső törvényeit kutatja, amelyek a dolgokat bizonyos *autonómiával* irányítják – meg van azonban győződve, hogy ezeket az autonóm törvényeket a Teremtő alkotta. Ilyen értelemben hangsúlyozta a zsinat a kultúra, és főleg a tudományok *autonómiáját*^[78]. A *szekularizmus* azonban, amiről beszélünk, egészen más. Úgy képzelem el a világot, hogy benne minden önmagában hordja magyarázatát, anélkül, hogy föltételezni kellene Isten létét. Isten tehát fölösleges, és csak tehertételt jelent – mondják. Ez a *szekularizmus* azzal véli kihangsúlyozni az ember hatalmát, hogy Isten hatalmát elveti, sőt őt magát is tagadja.

Új fajtája születik így az ateizmusnak: nem elvont, metafizikai istentagadás, hanem *antropocentrikus*, az az gyakorlati, beprogramozott, harcias ateizmus. Együtt halad az ateista *szekularizmussal* és napról napra ezernyi alakban toppan elénk: mint gátlástalanul fogyasztó társadalom, mint az „édes élet” mindenek fölé helyezése (*hedonizmus*), mint hatalomvágy, mint a hátrányos megkülönböztetés (diszkrimináció) különböző fajtái, és a *humanizmus* egyéb, embertelen irányulásai.

Ellentmondásosnak tűnik, de mégis tény, hogy ennek a modern világnak is vannak érintkezési pontjai a kereszténységgel, az evangéliumi értékekkel. Ha másként nem, akkor ürességérzet és nosztalgia formájában. Jogosan beszélhetünk arról, hogy napjaink világa mintegy tragikusan sóhajt az evangelizáció után.

A nem gyakorló keresztények

56. A nem hívők mellett a másik nagy tábor a nem gyakorló keresztényeké. Ma egyre többen vannak olyanok, akik kifejezetten nem tagadják meg ugyan megkeresztelt voltukat, de mintegy a keresztény élet peremén élnek, vallásukat nem élik. A nem gyakorló kereszténység tünete elég gyakori volt mindig az egyháztörténelem során. Összefügg az ember természetes gyarlóságával, azzal a következtetlenséggel, amely sajnos mindnyájunkban megtalálható. Ma azonban új alakban jelentkezik. Részben magyarázható a korunkra jellemző elidegenedési folyamattal. Máskor onnan ered, hogy a keresztények nem hívők közt élnek, és napról napra érik őket a hitetlenség impulzusai. A régi időkhöz képest a fő különbség, hogy a nem gyakorló keresztények igazolni igyekeznek magatartásukat valamiféle szívvallás nevében, vagy pedig hangsúlyozni kívánják saját önállóságukat, személyi eredetiségüket.

Ateisták és nem hívők az egyik oldalon, nem gyakorló keresztények a másikon: egyaránt nagy ellenállást jelentenek az evangelizációval szemben. Az előbbieket azzal, hogy visszautasítják a kereszténységet, nem hajlandók elfogadni a természetfeletti világot, a világot, az életet, a történelem új szemléletét, ami nem is lehetséges, ha valaki nem fogadja el

az „Abszolútumot”, Istent. A nem gyakorló keresztények viszont a tétlenek ellenállását tanúsítják: az okét, akik magukat otthon érzik ugyan, de azt mondják, hogy ők már úgyis mindent tudnak, mindent kipróbáltak és már nem hisznek semmiben.

Mindkettő: a *szekularizmus* is, a vallási nem gyakorlás is, megtalálható mindenütt: felnőtteknél és ifjaknál, az elitnél és a tömegeknél, a kulturális élet minden ágában, a régi és az új keresztény földeken egyaránt. Az egyház evangelizációs munkájának számot kell vetnie e két tábor létezésével. Nem írhatja le őket, keresnie kell, miként, milyen nyelven adhatja elő, vagy idézheti vissza nekik az isteni kinyilatkoztatást és a Jézus Krisztusban való hitet.

Az emberek között

57. Akárcsak Krisztus tanító útja során, vagy az apostolok Pünkösöd reggelén, az egyház is embertömegeket lát maga előtt, akiknek szükségük van az evangéliumra, és joguk is van hozzá, mert Isten „aztakarja, hogy minden ember üdvözüljön és az igazság ismeretére jusson”[79]. Tudatában van, hogy mindenki számára hirdetnie kell az üdvösséget, és hogy az evangéliumi üzenet nincs a bennfentesek, kiváltságosok, kiválasztottak kis csoportjának fenntartva, hanem mindenkié. Ezért az egyház is ugyanúgy érez a tömegek láttán, mint Krisztus, aki látta, hogy „olyanok, mint a pásztor nélküli nyáj”, és gyakran ismétli, hogy „szánom a tömeget”[80]. De aztis tudja, hogy az evangélium hirdetése csak úgy lehet hatékony, ha az emberek között előbb eléri a hívek közösségeit, és az ő cselekvésük révén juthat el és kell is eljutnia a többiekhez.

A bázisközösségek

58. A legutóbbi szinódus sokat foglalkozott a kis csoportokkal, az ún. bázisközösségekkel, amelyekről az egyházban ma sok szó esik. Mik ezek, és mennyiben címzettjei és ugyanakkor hirdetői az evangéliumnak?

A szinóduson elhangzottak alapján úgy látszik, hogy ezek a bázisközösségek mindenütt virágzanak, de nagyon különböznek egymástól, nemcsak országok szerint, hanem még egy-egy országon belül is.

Egyes vidékeken – kevés kivétellel – magán az egyházon belül működnek és bontakoznak. Együtt éreznek az egyház életével, figyelnek tanítására, ragaszkodnak püspökeihez. Eredetüknél az a vágy áll, hogy intenzívebb módon éljék az egyház életét, vagy pedig hogy olyan emberi méretekre szűkítsék le körüket, amelyeket hatalmas lélekszámú egyházi közösségekben máskülönben nem lehet tapasztalni. Főleg ez a helyzet a mai nagyvárosokban, amelyekben általános jelenség a tömegélet, és a tömegben elveszett egyének. Ilyen értelemben lelki és vallási síkra igyekszenek áttúlni mindazt, amit kisebb társadalmi közösségekben, falvakban és hasonlóknak amúgy is meg lehet valósítani: a liturgiát, a hit elmélyítését, a testvéri szeretetet, imádságot, lekipásztorokkal való együttműködést. Vagy pedig olyanok jönnek össze e csoportokban az ige meghallgatására, elmélkedésre, szentségek vételére és a szentmise agapé-közösségére, akiket valami közös dolog kapcsol össze: hasonló életkor, műveltség, polgári hivatás, társadalmi helyzet: pl. házastársak, fiatalok, szakmabeliek stb. Vagyis olyanok, akik az élet más területein is együtt dolgoznak az igazságosságért, a szegények testvéri megsegítéséért, az emberi fejlődésért. Vagy pedig az ért jönnek össze, mert a paphiány megnehezíti a rendes plébániai életet. Ezek a bázisközösségek, amelyekről szóltunk, mind a nagyobb egyházi közösségeken belül létesülnek, főleg a részegyházakon és a plébániákon belül.

Másutt viszont ezek a bázisközösségek kegyetlen kritikával illetik az egyházat, amelyet azzal vádolnak, hogy *intézményes*, és szembehelyezik ezzel az ún. karizmatikus közösségeket, amelyekben nincs semmiféle szervezet, és csak az evangélium vezérli őket. Jellemző tehát

rájuk, hogy kifogásolják és elutasítják az egyház megnyilatkozásait: a hierarchiát és az egyház külső megjelenési formáit. Gyökeresen megkérdőjelezzük ezt az egyházat. Ezen az úton eszméikből csakhamar *ideológia* lesz, és ritka, hogy ne váljanak prédájává valamilyen politikai döntésnek vagy irányzatnak, akár rendszernek vagy pártnak, ami magában rejti a veszélyt, hogy eszköz gyanánt használják fel őket.

A különbség tehát kézenfekvő. Azok a közösségek, amelyek kritikájukkal elhatárolják magukat az egyháztól, és egyben megbontják annak egységét, csak szigorúan szociológiai értelemben nevezhetik magukat „bázisközösségnek”, de nem *egyházi* értelemben. Ez visszaélés volna a kifejezéssel, még akkor is, ha látszólag megmaradnak az egyházban, miközben ellenségei a hierarchiának. A „bázisközösség” név jogosan csak azokat illetheti meg, akik az egyházon belül jönnek össze, hogy építsék az egyházat.

Az ilyen, utóbb említett közösségek valóban az evangelizáció területei, és nagy szolgálatot jelentenek nagyobb egyházi közösségeknek, főleg a részegyházaknak. Az egyetemes egyház reménységei, mint a szinódus záróbeszédében mondtuk, ha megfelelnek a következő feltételeknek:

- Ha Isten szavában keresik az eligazítást, nem pedig szélsőséges politikai eszmékben, vagy divatáramlatokban, amelyek mindig szívesen ki fogják használni rendkívüli emberi hatásukat;
- Ha elkerülik az állandó kísértést, hogy rendszeresen kontestáljanak, vagyis ha felhagynak a minden ellen tiltakozó epés kritikával, amelyet azzal akarnak igazolni, hogy őszinteség és segítőkészség vezeti őket;
- Ha hűségesen ragaszkodnak helyi egyházukhoz, amelyhez tartoznak, és az egyetemes egyházhoz. Csak így kerülhetik el a nagyon is fennálló veszélyt, hogy teljesen elkülönülnek, és az után azt képzelik, hogy ők Krisztus igaz egyháza, és anatómát mondanak a többiekre;
- Ha megőrzik az őszinte közösséget püspökeikkel, akiket az Úr állított egyháza élére, és az egyházi tanítóhivatallal, amelyet a Szentlélek a püspökökre bízott;
- Ha nem tekintik magukat az evangélium kizárólagos címzettjének vagy hordozójának – sőt esetleg magának az evangélium egyetlen birtokosának! –, hanem tudatában vannak, hogy az egyház sokkal nagyobb és sokkal változatosabb és sok egyéb módon is testet ölthet, mint éppen az ő közösségükön belül;
- Ha egyre inkább fokozódik felelősségtudatuk, buzgóságuk, elkötelezettségük, missziós szellemük.
- Ha minden vonatkozásban „egyetemesek”, és nem szektásan beszűkültek.

Nem könnyű feltételek, de ha ezek megvannak, a bázisközösségek betölthetik alapvető hivatásukat: a nekik hirdetett evangélium hallgatóiként és az evangelizáció kiváltságos címzettjeiként maguk is mielőbb az evangélium hirdetőivé válnak.

VI. Az evangelizáció munkásai

Az egész egyház missziós egyház

59. Akik a világban az üdvösség evangéliumát hirdetik, megbízásból teszik: megváltó Krisztusunk nevében és kegyelmével. „Hogyan hirdesse az, akit nem küldtek?”^[81] – írta a legnagyobb evangelizáló. Csak az töltheti be a hivatást, aki arra küldetést nyert.

Kinek van tehát küldetése evangelizációra?

A II. Vatikáni Zsinat világosan felel: „Isteni parancs alapján az egyház kötelessége, hogy elmenjen az egész világra és hirdesse az evangéliumot minden teremtménynek”^[82] és másutt: „az egész egyház missziós egyház, és az evangelizáció Isten egész népének alapvető kötelessége...”^[83]

Utaltunk már az egyház és az evangelizáció szoros kapcsolatára. Amikor az egyház az Isten Országát hirdeti és építi, teljesen egynek érzi magát a világgal mint Isten jelen és eljövendő Országának jele és eszköze. A zsinat ezzel a gondolattal kapcsolatban idézi Szent Ágoston szavát az apostolok missziós munkájáról: „Az igazság szavát hirdették és egyházakat nemzettek”[84].

Egyházi feladat

60. Abból a tényből, hogy az egyház hivatása éppen az evangelizáció, két következmény folyik. Az első: az evangelizáció sohasem egyszemélyi, másoktól független feladat, hanem mindig az egész egyházé. Éppen ezért, ha valahol egészen eldugott helyen egy ismeretlen igehirdető, katekéta vagy lelkipásztor hirdeti az evangéliumot, összegyűjti néhány hívét, vagy kiszolgáltatja a szentségeket, akkor is mindig az egyház nevében cselekszik. Munkája szoros kapcsolatban áll magával az egyházzal. Szervezetileg is az egyházhoz tartozik, de még sokkal inkább fűzik a kegyelem láthatatlan, szoros szálai az egész egyház evangelizációs munkájához. Az ért van így, mert küldetését nem önkényesen gyakorolja, nem valami magánsugallatot követ, hanem egységben van az egyház küldetésével és az egyház nevében cselekszik.

A második, ami az egyház evangelizációs hivatásából következik: ha az egyház az Úr parancsa alapján hirdeti az evangéliumot, és mindenki más az egyház megbízásából, akkor senki sem végezheti ezt a munkáját teljhatalommal, egyéni tetszése szerint. Mindig az egyházzal, a főpásztorokkal összhangban kell cselekednie.

Az egész egyház evangelizáló egyház, mondtuk. Ezért az egész világon és minden helyen külön is felelősnek tekinti magát az evangélium terjesztéséért.

Az egyetemes egyház távlata

61. Ki kell térnünk itt, kedves Testvérek és Gyermekeink, egy igen fontos kérdésre. Az első keresztények örömmel vallották meg, hogy egyetemes jellegű egyháznak tagjai. Erről tanúskodtak liturgiájukban, de a bírók és hóhérok előtt is, valamint minden hitvédő iratukban. Teljes tudatában voltak annak, hogy nagy közösség áll mögöttük, amelynek sem a tér, sem az idő nem szab határt: „az igaz Ábeltől az utolsó kiválasztottig”[85], „a föld végső határáig”[86], „a világ végezetéig”[87].

Ilyennek akarta Urunk az egyházat: egyetemesnek, hatalmas fának, amelynek lombjában fészket raknak az ég madarai[88], halászhálónak, mely mindenféle halat befog[89], vagy amelyben Péteréhez hasonlóan százötvenhárom nagy halat találtak[90]. Nyájnak akarta az egyházat, amelyet közös pásztor vezet a legelőre[91]. Tehát egyetemesnek akarta, amelynek nincsenek határai, kivéve sajnos egyet: a bűnös ember szívét és lelkét.

A részegyház távlata

62. Ez az egyetemes egyház azonban részegyházakban testesül meg, amelyek az emberiség valamely határozottan körülírt részét foglalják magukban: olyan embereket, akik egy nyelven beszélnek, ugyanaz a kulturális örökségük, hasonló módon gondolkoznak, közös a történelmük, közös értékrendet ismernek el és ragaszkodnak hozzá. A mai ember nagyon is elvárja, hogy az egyház legyen nyitott a részegyház nyújtotta gazdagsággal szemben.

Mégsem volna jogos az egyetemes egyházat úgy elképzelni, mint lényegükben különböző részegyházak számszerű sokaságát, vagy akár szövetségét. Az Úr akarata szerint maga „az” egyház, a hivatásánál és küldetésénél fogva egyetemes egyház, ereszti gyökereit a különböző kultúrákba, társadalmakba, nemzetekbe. Ezért az „egy” egyház vesz fel más-más alakot, kifejezési formát a különböző helyek szerint.

Ha tehát valamelyik részegyház szándékosan el akarna különülni az egyetemes egyháztól, szembe kerülne Isten terveivel, és önmagát is szegényebbé tenné. Másfelől viszont az „egész világon elterjedt” egyház csupán elvont fogalom maradna, ha nem öltene testet és életet a részegyházakban. Egyetemes egyház és részegyház: két pólus, amelyet mindig egyszerre kell tekintetbe venni, hogy kölcsönösen gazdagodjanak.

Nyelvi alkalmazkodás és hűség

63. A részegyházak szorosan egybeolvadnak nemcsak saját népükkel, de annak minden törekvésével, eredményével és bajával. Tekintetbe veszik, hogy az emberek hogyan imádkoznak, hogyan fejezik ki szeretetüket, hogyan szemlélik az életet és a világot. Mindezt, ami az emberiség egy-egy részének közös kincse, összhangba kell hozni az evangéliumi üzenettel, anélkül, hogy annak igazságain bármit is változtatnánk. Ennek az alkalmazkodásnak része a nyelvi alkalmazkodás is.

A nyelvi átültetésnek okosan, komolyan, hozzáértéssel és az ügy iránti tisztelettel kell történnie, mind a liturgikus szövegekben^[92], mind a hitoktatásban, teológiai kifejezésekben, a másodlagos egyházi struktúrákban és a különféle tisztségekben. A „nyelv” fogalmát itt nem annyira a nyelvtani vagy irodalmi értelemben vesszük, mint inkább az antropológiai vagy kulturális síknak nevezhető értelmet.

A kérdés eléggé kényes. Az evangelizáció sokat veszít erejéből, hatékonyságából, ha nem veszi tekintetbe a konkrét helyi adottságokat valamely nép körében, ha tehát nem használja annak nyelvét, jelképrendszerét, ha nem felel meg szabatosan problémáikra, ha nem veszi figyelembe a mindennapi életet. Másfelől viszont az evangelizáció el is veszítheti önmagát és kiüresedik, ha fordítás címén magától a lényegétől fosztják meg, vagy meghamisítják tartalmát. Ugyanez a veszély fenyeget akkor, ha valamilyen egyetemes tulajdonságot úgy akarnánk alkalmazni a helyi adottságokhoz, hogy feláldozzuk magát az egyetemességet, s ezzel megbontjuk azt az egységet, amely nélkül egyetemesség sem létezik. Hiszen annak az egyháznak az üzenete lehet mindenki számára érthető, országhatárokon túl is, amely soha nem feledkezik el egyetemes jellegéről és valóban egyetemesként mutatkozik meg.

A részegyházak végső soron csak gazdagíthatják magát az egyházat. Feltétlenül és döntően fontos, hogy tekintettel legyünk rájuk. Ezt kívánja az a körülmény is, hogy az egyes népek és emberi közösségek ma igyekeznek egyre inkább fölfedezni a saját értékeiket.

Nyitottság az egyetemes egyház iránt

64. A kölcsönös gazdagítás előfeltétele, hogy a részegyházak egész szívvel nyitva álljanak az egyetemes egyház felé. Tény egyébként, hogy éppen a legegyszerűbb hívek, az evangéliumhoz és az egyházhoz legjobban ragaszkodó keresztények önként is rendkívül fogékonyak az egyetemesség iránt, ösztönösen érzik, mennyire szükség van rá, tudatában vannak odatartozásuknak, együtt éreznek vele, és gyötrelmesnek érzik, ha számukra érthetetlen elméletek nevében bele akarják őket kényszeríteni valamiféle nemzeti egyházba, mely nem egyetemes, nincsenek világtávlatai.

A történelem bizonyítja, mi történt, valahányszor valamely részegyház elszakadt az egyetemes egyháztól és annak életadó és látható központjától. Lehet, hogy a szándék tiszta volt, teológiai, társadalmi, politikai vagy lelkipásztori érvek támasztották alá, nagyobb mozgási szabadságot, függetlenséget reméltek lépésüktől. Mégis, esetekben nehezen kerültek el – ha ugyan elkerültek – két súlyos veszedelem. Egyik az életet sorvasztó elkülönülés, majd ennek folyományaként a további szakadások, mert saját kisebb részei ugyanúgy elszabadultak tőle, mint ők a központi

magtól. A másik, hogy az ilyen elszakadt nemzeti egyházak saját függetlenségüket is veszélyeztették, mert a központtal való kapcsolat híján nem volt erejük szembeszegülni az okkal az erőkkal, amelyek őket szolgásgba taszították és kihasználták.

A részegyházak annál életképesebbek lesznek, minél szorosabb kapcsolatban vannak az egyetemes egyházzal: szeretetben és hűségben, a pápai tanítóhivatal elfogadásában, a nyilvános istentiszteletben, vagyis a *lex orandi*-ban, mely egyben *lex credendi*, a közös hit megvallása. Annál életképesebbek, minél inkább törődnek egymással, a többi helyi egyházzal. Így lesznek képesek ők maguk is arra, hogy a hit kincsét saját népük kifejezőmódjára ültessék át, saját lelkeségük szerint imádkozzanak, végezzék a liturgiát, éljenek és viselkedjenek. Így lesznek igazán képesek arra, hogy ők maguk is evangelizáljanak, vagyis merítsenek az egyetemes örökségből népük hasznára, illetve továbbadják saját tapasztalataikat és értékeiket az egész egyetemes egyháznak.

A hitletételmentés sértetlen megőrzése

65. Ilyen értelemben mondtunk atyai szeretettel világos szavakat a 3. általános püspöki szinódust záró beszédünkben arról a szerepről, amely Péter utódjái. Ő az egyházak összetartozásának látható, élő, irányító jele, és ezzel az egy egyház egyetemességének biztosítója[93]. Hangsúlyoztuk: súlyos felelősség terhel minket, de meg akarjuk osztani e felelősséget püspöktestvéreinkkel, hogy együtt és csorbítatlanul megőrizzük a katolikus hitet, amelyet az Úr bízott apostolaira. Ezt a hitet más és más nyelveken hirdetjük, de tartalma mindig ugyanaz, ehhez nem nyúlhatunk hozzá, nem változtathatjuk meg. Beöltöztethetjük az egyes népek sajátos jelképrendszerébe, kifejezhetjük más teológiai megfogalmazásokkal, amelyek tekintetbe veszik a helyi kultúrákat, társadalmi és törzsi sajátosságokat – de mégis mindig meg kell maradnia ugyanannak a katolikus hitnek, amelyet a tanítóhivatal őriz és továbbad.

Különböző megbízatások

66. Az egész egyház feladata az evangelizáció, mégis különböznek az evangelizáció tevékenységi területei. Az egységes küldetés mellett a szolgálatoknak e sokfélesége teszi oly széppé az evangelizációs munkát. Idézzük fel röviden ezeket a szolgálatokat.

Első helyen legyen szabad rámutatni arra, milyen gondosan bízta az apostolokra Urunk az evangélium tanúsága szerint az igehirdetés szolgálatát. Kiválasztotta őket[94], több éven keresztül családis légkörben fölkészítette őket[95], megbízta[96] és küldte őket[97]. Azt akarta, hogy ők legyenek az üdvösség örömhírének hivatásos tanítómesterei. Az apostolok pedig utódokat állítottak maguk helyébe, akiknek hivatásuk, hogy az ő nyomukba lépve továbbadják a Jó Hírt.

Péter utódja

67. Krisztus akaratából Szent Péter utódja viseli a szolgálatot, hogy a kinyilatkoztatott igazság legelső tanítója legyen. Az Újszövetség gyakran állítja elének Pétert „Szentlélekkel eltelve”, amint a többiek nevében is beszél[98]. Nagy Szent Leó ezért úgy beszél Péterről, mint aki megérdemelte, hogy az apostolok feje legyen[99]. Az egyház is ezért helyezi a pápát „a legmagasabb csúcsra, az apostolság őrhelyére” (*in apice, in specula*[100]). A II. Vatikáni Zsinat megismétli ezt, amikor kijelenti, hogy „Krisztus parancsa, mely szerint minden teremtménynek hirdetnie kell az evangéliumot, elsősorban és közvetlenül őrájuk (a püspökökre) vonatkozik, közösségben Péterrel és Péter vezetése alatt”[101].

A főhatalom teljessége és egyetemessége[102], amelyet Krisztus az egyház lelkipásztori

kormányzására helytartójának adott, a pápának különösen abban a tevékenységében áll, amellyel az üdvösség Jó Hírét hirdeti, illetve hirdetésével másokat megbíz.

A püspökök és papok

68. Egységben Péter utódjával, a püspökök az apostolok utódai, és a püspökszentelés révén tekintélyt nyernek arra, hogy tanítsák az egyházban a kinyilatkoztatott igazságot. Ők a hit tanítói.

Segítőtársaik az evangelizációs munkában, különleges megbízás alapján a fölszentelt papok, akik „Krisztus személyét képviselik”^[103], ők nevelik Isten népét a hitre, ők az Isten szavának hirdetői, az eucharisztianak és a többi szentségeknek a kiszolgáltatói.

Nekünk, pásztoroknak, az egyház minden más tagjánál inkább hivatásunk tudatában kell lennünk. Papi szolgálatunk legfőbb jellegzetessége, ezernyi elfoglaltság közt legfőbb irányelvünk, egész életünk vezéreszméje ez a minden tevékenységünkben jelenlévő célkitűzés: hogy „hirdessük Isten evangéliumát”^[104].

Ebben foglalhatjuk össze identitásunkat, amiben kár volna kételkednünk, és amiben nem szabad meginognunk: a legfőbb Pásztor választott ki, érdemtelenül, a lelkipásztori szolgálatra^[105]. Ő adott hatalmat, hogy Isten szavát hirdessük, Isten szétszóródott népét összegyűjtsük, Krisztust nyújtsuk neki a szentségekben, az üdvösség útjára irányítsuk az embereket. Hivatásunk, hogy saját körünkön belül megőrizzük a híveket annak az egységnek a közösségében, amelynek mi magunk is élő eszközei vagyunk. Nekünk kell életet vinnünk a közösségbe Krisztus körül, mindegyik közösségbe a saját hivatása szerint. Amikor gyarló emberi képességeinkkel és az Isten kegyelmével igyekszünk betölteni e hivatást, evangelizációs munkát teljesítünk: a pápa mint az egyetemes egyház legfőbb pásztora, püspöktestvéreink mint a részegyházak vezetői, a papok és diakónusok pedig püspökeikkel együtt, munkatársainkként, egyetlen közösségben, amelynek forrása a egyházi rend szentsége és az egyház szeretete.

A szerzetesek

69. A szerzetesek életük konsekrációja révén töltenek be kiváló helyet az evangelizációban. A szerzetesség természetéből folyik, hogy bekapcsolódnak az egyház lüktető vérkeringésébe, miközben a Legfölségesebb Istent keresik és a szentség útján igyekeznek járni. Tanúságtevői ennek az életszentségnek. Ők testesítik meg az egyházban azta vágyat, hogy radikális elkötelezettséggel járja a nyolc boldogság útját. Életük tesz tanúságot arról a készségről, amellyel készek magukat odaadni Istenért, egyházért, embertársaikért. Ennélfogva a szerzetesek különösen fontosak annak a tanúságtételnek az összefüggésében, amiről már szóltunk, és ami az evangelizáció első lépése. Csendes tanúságot tesznek a szegénységről és lemondásról, a tisztaságról és ártatlanságról, a készséges engedelmességről. Mindez szinte provokációja a világnak, de magának az egyháznak is. Egyúttal azonban prédikáció is, mely még a nem keresztényeket is megragadja, ha fogékonyak a lelki értékek iránt.

Az evangelizáció terén tehát igen nagy a szerzetesek és szerzetesnők szerepe, akik az imának, elmélkedésnek, bűnbánatnak, áldozatnak szentelik magukat. Más szerzetesek viszont közvetlenül is részt vállalnak Krisztus hirdetésében. Missziós működésüknek természetesen a hierarchia irányítása alatt kell állnia és összhangban kell lennie a püspök lelkipásztori elgondolásaival. De ki vonhatná kétségbe, mennyit tettek és tesznek az evangelizációért? Éppen szerzetesi konsekrációjuknál fogva, önként és szabadon elhagynak mindent, és készek a világ határáig is elmenni, hogy az evangéliumot hirdessék. Vállalkozó szelleműek,

apostolkodásuk gyakran egészen eredeti, és oly nagyszerű, hogy az ember csak ámul rajta. Nagylelkűek, vállalják a missziók előretolt állásait, egészségük, sőt életük elvesztését is. Igen, az egyház valóban sokat köszönhet nekik.

A világiak

70. A világi híveket saját hivatásuk beleállítja a világba, és a legkülönbözőbb munkaköröket töltik be – éppen ezért kell pótolhatatlan szerepet betölteniük az evangelizációban.

Elsőrangú és közvetlen feladatuk nem az egyházi közösségek megalapítása és vezetése, mivel ez sajátosan a lelkipásztorok tiszteje. Feladatuk viszont, hogy megragadjanak minden keresztény, evangéliumi lehetőséget, amire a világban alkalmuk van, de nélkülük nem valósulna meg. Evangelizáló munkájuk sajátos területe a rendkívül bonyolult politikai, társadalmi, gazdasági élet; a kultúra világa, a tudomány, a művészetek, a nemzetközi kapcsolatok, a tömegkommunikációs eszközök, de sok minden egyéb is, ami érinti az evangelizációt: a szerelem, család, gyermekek és ifjak nevelése, a szakmai munka, de az emberi szenvedés is. Minél több világi hívő lesz, akit eltölt az evangéliumi szellem, és aki átérzi felelősségét és elkötelezettségét ezen a téren, és minél több világi hívő lesz, aki saját adottságai közt, hozzáértéssel részt vállal az apostoli munkában, és hajlandó kibontakoztatni rejtett, elfojtott képességeit, annál inkább fogják szolgálni az életnek ezek a területei is az Isten Országának építését, és így az üdvösséget Jézus Krisztusban – anélkül, hogy saját szakmai munkájuk hátrányt szenvedne, bemutatják azt a földi léten túlmutató távlatot, amelyet a világ gyakran nem is ismer.

A család

71. A világiak apostolságáról szólva, lehetetlen nem gondolni a családok evangelizáló szerepére. Az egyház történelme során a családot szépen határozták meg a kifejezéssel: „*ecclesia domestica*”, „család-egyház”. A II. Vatikáni Zsinat is átvette ezt a kifejezést^[106], amely azt jelenti: minden keresztény családban az egyetemes egyház különböző vonásainak kell tükröződniük. Továbbá a család is, miként az egyház, az evangelizáció területe, amelyben az evangéliumot továbbadják, és ahonnan az evangélium szétsugárzik.

Ahol egy család tisztában van ezzel a küldetésével, minden tagja befogadja az evangéliumot és tovább is adja. A szülők az evangéliumot nemcsak átadják gyermekeiknek, de tőlük vissza is kapják, amikor látják, hogy élük azt. Az ilyen család sok más családra és egész környezetére kisugározza az evangéliumot.

A vegyes házasságban élő családok is adják tovább Krisztust gyermekeiknek, az egy keresztség teljességében; bármily nehéz is a dolguk, igyekezzenek az egység munkálói lenni.

A fiatalok

72. A fiatalokról is szólnunk kell. Számuk egyre növekszik, és egyre inkább társadalmi szerepet vállalnak. Problémáik, amelyek őket foglalkoztatják, bennünket is arra köteleznek, hogy megmutassuk nekik az evangéliumi eszményt és példát adjunk nekik, amelyet követhetnek. A cél az legyen, hogy megismerjék hitüket, megtanuljanak imádkozni és ők maguk legyenek kortársaik apostolai. Az egyház nagyon bízik bennük, mi magunk pedig ismételten is kifejeztük bizalmunkat.

Új utak keresése

73. Ma tehát rendkívül fontos a világiak aktív szerepe saját hivatáskörükben. De nem kevésbé fontos lehet közreműködésük a lekipásztorok segítségével, az egyházi közösségekben, ha ilyesmire hivatást éreznek, vagy felkérjük őket. Új szint, új életet vihetnek az egyházközségbe, ahol különböző tisztségeket töltenek be, a nekik adott kegyelem és karizmák mértéke szerint.

Nagy örömünkre szolgál, hogy sok lekipásztor, szerzetes és világi evangelizáló buzgóságában új utakat keres, hogy alkalmasabban közvetíthesse az evangéliumot. Bátorítunk minden lelkes kezdeményezést, ami e téren ma az egyházban történik. Vonatkozik ez először is a dolgok átgondolására, továbbá olyan úgy egyházi szolgálatokra is, amelyek az evangelizáció lendületét hivatottak megújítani és megerősíteni.

A főllesztelt szolgálatok lekipásztori megbízást és hivatásszerű küldetést adnak a keresztyen közösségekbe. De ömellöttük az egyház elismeri föl nem szentelt alkalmas személyek egyházi szolgálatait is meghatározott feladatokra.

Érdemes ilyen szempontból pillantást vetni az öskeresztyénység korára, mert tanulságot vonhatunk le az akkori tapasztalatokból. A szolgálatok különfélesége tette lehetővé, hogy az egyház erősödött, növekedett, terjedt. De ezt a visszapillantást ki kell egészíteni azzal, hogy fölfigyelünk az emberiség és az egyház mai szükségleteire is. Merítsünk hát az örökké lelkesítő forrásokból, ne hagyjunk veszendőbe menni semmit, de tudjuk is alkalmazni az akkori dolgokat a mai helyzethez és követelményekhez: ez az általános irányelv. Ezen az alapon kell mindent okosan átgondolni, és eszerint kell különféle szolgálatokat újra bevezetni, amelyekre az egyháznak ma szüksége van. Sok hívő van, aki örömmel vállalna ilyen tisztségeket az egyházi közösség javára. Föltétlenül előmozdítanak a lekipásztorkodást ilyen szolgálatok, ha nem feledkeznek meg az egységről és elfogadják a püspökök irányítását, mert az egyház egységéért ök felelnek és nekik kell megvalósítaniuk. Ezek a szolgálatok látszólag újak, de szorosan kapcsolódnak az egyháztörténelem során szerzett sok kísérlethez. Hogy csak néhányat említsünk: katekéták, előimádkozók és énekvezetők, igehirdetők, karitás-szervezők, kisközösségek irányítói, az apostoli munka vezetői és más szervezők. Mindezek a feladatkörök hozzájárulnak az egyház meggyökerezéséhez és kisugárzásához, az ök felé is, akik még távol vannak. Minden nagyrabecsülésünk az öké a világiaké, akik idejük, erejük egy részét – néha egész életüket is – a missziók szolgálatába állítják.

Az evangelizáció munkáit jól fel kell készíteni hivatásukra, főként azokat, akik az igehirdetést végzik. Legyenek tudatában Isten szava szentségének és gazdagságának, és amikor hirdetik, gondoljanak arra, hogy méltón, pontosan és érthetően fejezzék ki magukat. Ma nagyon sokat nyom a latban, hogy valaki hogyan tud szólni. Minden prédikálónak és katekétának ismernie kell a beszéd művészetét. Kívánjuk, hogy a részegyház püspökei gondosan ügyeljenek az igehirdetők megfelelő kiképzésére. Ez a képzettség megadja az evangélium tolmácsolóinak a szükséges biztonságot, de örömet is, hogy Jézus Krisztust hirdethetik.

VII. Az evangelizáció szelleme

Nyomatékos felhívás

74. Kedves Testvérek és Gyermekeink: buzdításunk végén külön is hangsúlyozni szeretnénk, milyen lelki tulajdonságokkal kell rendelkeznie az evangelizáció munkásainak.

Urunk Jézus Krisztus nevében, valamint Szent Péter és Pál apostolok nevében buzdítunk

mindenkit, aki a Szentlélek kegyelmi hívása és karizmái, és az egyház megbízása alapján méltó e hivatásra: gyakoroljuk e feladatunkat kételkedés nélkül, bátran, és ne feledkezzünk meg az okról a feltételekről, amely az evangelizáció nemcsak lehetővé teszi, de működővé és gyümölcsözővé is. Ennek a munkának alapfeltételeit a következőkben foglalhatjuk össze:

Hallgassunk a Szentlélek szavára!

75. Nem képzelhető el evangelizáció a Szentlélek működése nélkül. A názáreti Jézusra keresztsége pillanatában leszáll a Szentlélek, miközben az Atya szava hallatszik: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik”^[107]. Ezek a szavak magukba foglalják Jézus kiválasztását és küldetését. „A Szentlélek vezette” a pusztába, ahol megvívja döntő harcát és kiállja a legnagyobb próbát, mielőtt megkezdí működését^[108]. „A Szentlélek erejével”^[109] tér vissza Galileába, és Názáretben kezdi el igehirdetését, önmagára alkalmazva Izajás sorait: „Az Úr lelke rajtam.” Majd így szól: „Ma beteljesült az Írás”^[110]. A tanítványoknak, mielőtt elküldi őket, ezt mondja: „Vegyétek a Szentlelket”^[111].

Ténylegesen csak a Szentlélek eljövedele után, a Pünkösd napján kezdik meg az apostolok evangelizáló munkájukat az egész világon. Péter Joel prófécijának teljesülésével magyarázza az eseményt: „Kiárasztom Lelkemet”^[112]. Pétert eltölti a Szentlélek, amikor a népnek Jézusról, Isten Fiáról beszél^[113]. Pál is eltelik Szentlélekkel^[114], mielőtt az apostoli munkának szenteli magát. Istvánt is Szentlélekkel telve választották meg a diakónusi szolgálatra és később ez képesíti a vértanúságra^[115]. A Szentlélek, aki szavakat adott Péter, Pál és a többi apostolok ajkára, leszállt „az okra is, akik meghallgatták a beszédet”^[116].

Az egyház a Szentlélek vigasztalásával telve növekszik^[117]. A Szentlélek az egyház Lelke. Ő érteti meg a hívekkel Jézus tanításának, igazságainak mélyebb értelmét. Mint az egyház kezdetén, ma is ő munkálkodik mindazokban, akik az evangéliumot továbbadják: ha hagyják, hogy a Szentlélek birtokba vegye és vezesse őket. A Szentlélek ad ajkukra oly szavakat, amelyek nem tőlük maguktól valók – és ugyanakkor a Szentlélek készíti fel a hallgatók lelkét is, hogy megnyíljanak a Jó Hír és az Isten Országának hirdetése előtt.

Az evangelizáció jó módszerei fontosak, de soha, a legkiválóbb módszerek sem pótolhatják a Szentlélek csendes munkáját. Bármekkora legyen is a hithirdető tudása, mindez semmi, ha a Szentlélek nem kíséri. Önélküle a leghatásosabb érvelés sem ér semmit. A legcsodálatosabb szociológiai vagy pszichológiai rendszerek is értéktelenek a Szentlélek segítségével nélkül.

Napjainkban –mondhatni – újból a Szentlélek kivételes korának társai vagyunk. Újból föl akarják őt fedezni, úgy, ahogyan a Szentírás élénk tárja. Boldogságot ad, ha valaki az ő irányításának engedi át magát. Sokan csak órá akarnak figyelni, őtőle akarják magukat vezetettetni. A Szentléleknek az egész egyház életében döntő szerepe van, de elsősorban az evangelizációs küldetésben nyilatkozik meg. Nem ok nélkül kezdődik az evangelizáció a Szentlélek sugallatára Pünkösd hajnalán.

Úgy mondhatni: a Szentlélek az evangelizáció fő munkálója. Ő indít az evangélium hirdetésére, és ő készíti fel bensőleg a szíveket, hogy befogadják az üdvösség szavát^[118]. De azt is mondhatjuk, hogy ő az evangelizáció célja és beteljesülése: ő alkotja meg az „új teremtményt”, az új embert. Ennek az új embernek kialakítása az evangelizáció célja, a sokféleség egységében az egyházi közösségen belül. A Szentlélek segítségével hatol be az evangélium a világ szívébe, mert a Szentlélek segít felismerni az „idők jeleit”, az Isten jeleit, amelyeket az evangelizáció fölfedez és az emberek életében megvilágít.

Az 1974-es püspöki szinódus nagyon hangsúlyozta a Szentlélek szerepét az evangelizációban. Kifejezte óhaját, hogy a püspökök és teológusok jobban tanulmányozzák a Szentlélek működését és annak módjait a mai evangelizációban. Mi ehhez csak annyit fűzünk hozzá, hogy ez a hívekre is vonatkozik, mert a keresztségben ők is a Szentlélek pecsétjét vették. Csatlakozunk tehát a püspöki szinódus óhajához, és kérünk mindenkit, aki az evangélium követségében jár: imádkozzunk hittel és buzgón a Szentlélekhez, és engedjük, hogy ő vezessen, ő lelkesítsen minden tervünkben, minden kezdeményezésünkben, minden evangelizációs munkánkban.

Őszinte tanúságtevők

76. Vessünk most egy pillantást az evangelizációt végzők személyére. Gyakran ismétlik ma, hogy korunk embere szomjazza a hitelességet. Főleg a fiatalság irtózik attól, ami mesterkelt és hamis. Leginkább az igazságosságot és a becsületes cselekvési módot értékeli.

Ez is az „idők jele”, és ezzel számolnunk kell. Némán vagy harsogva, de mindenképp határozottan azt kérdik: Csakugyan hisztek is abban, amiről beszéltek? Úgy éltek, ahogyan hisztek? Azt hirdetitek, amit éltek? Az élet tanúságtétele manapság előfeltétele az eredményes igehirdetésnek. Ezért hát nagyon is felelősek vagyunk a tőlünk hirdetett evangélium sikeréért. „Hogyan tekintjük az egyházat tíz évvel a zsinat után?” – kérdeztük eszmefuttatásunk elején. Valóban gyökeret eresztett-e a világ szívébe, és ugyanakkor eléggé szabad és független-e a világgal szemben? Szolidáris-e az emberekkel, és ugyanakkor tanúságot tesz-e a végtelen Istenről is? Buzgóbb lett-e az elmélkedésben és imádságban, és ugyanakkor a missziós, karitatív és a szabadságjogokért való munkában is? Mindent megtesz-e a keresztény egység érdekében, hogy közös legyen tanúságtételünk és „higgyen a világ”^[119]? Mindnyájan felelősek vagyunk az ért, hogy e kérdésekre mi lesz a válasz.

Buzdítjuk tehát püspöktestvéreinket, akiket a Szentlélek állított az egyház kormányzására^[120]. Buzdítjuk a papokat és a diakónusokat, a püspökök munkatársait az Isten népe irányításában és a helyi közösségek lelki vezetésében. Buzdítjuk a szerzeteseket, akik az egyház szentségének tanúságtevői, oly étellel, mely a nyolc boldogság szellemét tükrözi. Buzdítjuk a világi híveket, a keresztény családokat, fiatalokat és felnőtteket, minden szakembert, minden vezetőt, de a szegényeket is, akikben sokszor gazdagon él a hit és a keresztény remény. Buzdítunk minden hívőt, aki tudatosan részt vesz az egyház evangelizáló munkájában vagy fáradozik a társadalomban és a világban. Mindenkinnek azt mondjuk: evangelizációnknak talpig keresztény életből kell sarjadnia, és növelnie kell bennünk az életszentséget, amelynek tápláléka – mint a II. Vatikáni Zsinat mondja – az imádság és főleg az eucharisztia szeretete^[121].

A világnak, amely az Istennel szembeni elutasítás számtalan jele ellenére különös ellentmondásképpen egészen váratlan utakon keresi is őt és érzi fájdalmasan a hiányát, szüksége van olyanokra, akik hirdetik neki az evangéliumot és beszélnek Istenről, akit ismernek és akihez közel vannak, mintha látnák a Láthatatlant^[122]. Azt várja el tőlünk a világ, hogy legyen egyszerű az életünk, legyünk imádságosak, szeressük embertársainkat, főleg a kicsinyeket és szegényeket. Engedelmességet és alázatot akar látni, lemondást és áldozatkészséget. Csak a keresztény életszentségnek e jelei nyithatják meg az utat szavainknak a mai ember szívéhez, nélkülük szavunk üres és eredménytelen lesz.

Az egység munkálói

77. Az evangelizáció hatása nem lesz nagy, ha az evangélium hirdetői egymás közt nincsenek egységben, ha ellentétek vannak közöttük. Talán éppen itt van korunk evangelizációjának legnagyobb gyöngéje. Ha az emberek azt látják, hogy az evangélium, amelyet hirdetünk, tele van tanbeli vitákkal, ideológiai kisarkításokkal, keresztények és keresztények közt egymás elítélésével, mit is mondhatnának? Ha azt tapasztalják, hogy ki-ki másképp vélekedik Krisztusról, egyházzal, de a társadalomról és az emberi intézményekről is: hogy is ne jönnének zavarba, nem találják a helyes utat, sőt meg is botránkoznak.

Az Úr Jézus szellemi végrendelete szerint követőinek egysége nemcsak azt bizonyítja, hogy valamennyien az övéi, de azt is igazolja, hogy őt az Atya küldte. Az egység tehát a kereszténység és Krisztus szavahihetőségének bizonyítéka. Ha az evangéliumot akarjuk továbbadni, nem mutatkozhatunk be úgy, mint akik egymás közt megosztottak vagyunk, különbségek választanak el, ellentétek vannak közöttük. Az ilyesmi nem hat építően. Inkább azt kell megmutatnunk, hogy a hitünk kiforrott, a feszültségek közt is össze tudunk tartani: mert együtt, őszintén, érdektelenül keressük az igazságot. Kétségtelen: az evangelizáció sorsa nagymértékben függ az egyház egységének tanúságtételétől. Felelősek vagyunk érte, de vigasztal is ez a tudat.

Szeretnénk ehelyütt még egyszer kitérni a keresztények egységére mint az evangelizáció eszközére. A kereszténység megosztottsága szomorú tény, és ellentétben áll Krisztus akaratával. A II. Vatikáni Zsinat világosan és nyomatékkal kijelenti, hogy ez a megosztás „súlyos kára az evangélium hirdetésének az egész világon, és sokakat megakadályoz abban, hogy a hitet elfogadják”^[123]. Ezért a Szentév megnyitó bullájában felhívtuk az egész keresztény világ figyelmét, hogy „az emberek kiengesztelődése Istennel, *Atyánkkal*, nagymértékben függ attól, hogy közösségben legyünk egymással, akik Jézus Krisztus hitét elismertük és befogadtuk. Ő az irgalmasság Ura, aki megszabadítja az embereket, és egyesíti őket a Szentlélek szeretetében és az igazságban”^[124]. Nagy reménységgel nézzük azta munkát, amelyet az egész keresztény világ kifejt, hogy újra létrejöjjön a Krisztustól óhajtott teljes egység. Szent Pál biztosít: „A remény nem csalatkozik”^[125]. Mi is mindent megteszünk, hogy elnyerjük Urunktól a teljes egységet. Addig is buzgón akarunk érte imádkozni. Magunkévá tesszük a 3. általános püspöki szinódus kívánságát is, hogy tevékenyebben együttműködjünk a többi keresztény testvérekkel, mert egyek vagyunk keresztségünkben és közös hitbeli örökségünkben. Az evangelizációs munkában világméretben csak így tehetünk tanúságot a világ előtt.

Krisztus parancsa szólít fel minket erre, és ezt követeli az evangélium hirdetésének és tanúsításának kötelessége is.

Az igazság munkálói

78. A ránk bízott evangélium az igazság szava is. Oly igazság ez, mely megszabadít^[126]. Csak ez az igazság adhatja meg a szív békéjét. Ezt keresik az emberek, mikor nekik a Jó Hírt hirdetjük. Az igazságot Istenről, az emberről, az ember életének értelméről, a világról. Nehéz igazságok ezek, amelyekre Isten szavában keresünk választ. Az ő szavának azonban, mint mondtuk, nem vagyunk urai és bírái, hanem letéteményesei, hírnökei és szolgálói.

Az első, amit az evangelizáció munkásától elvárnak, hogy tartsa tiszteletben az igazságot. Annál is inkább, mert ez az igazság kinyilatkoztatásból ered, és ezért magában a legfőbb Igazságban, Istenben gyökerezik. Az evangélium hirdetője tehát inkább vállal lemondást és szenvedést, de nem teszi alku tárgyává az igazságot, amelyet továbbad. Nem hamisítja meg, nem ködösíti el az emberek kedvéért. Nem módosítja abból a célból, hogy az embereknek

tessék, hogy csodálkozzanak, hogy lelkesedjenek, hogy újszerű legyen. Az igazság alapján áll, és erről az alapról nem tér le az ért, mert lusta gondolkodni, sem kényelemszeretetből, sem félelemből. Szívesen elmélyíti ismeretét: szolgálni akarja az igazságot, nem pedig saját szolgálatába állítani.

Mint a keresztény nép pásztorainak, a mi lelkipásztori feladatunk, hogy az igazságot őrizzük, védjük, továbbadjuk, áldozatok árán is. Álljanak előttünk példaképül kiváló és szent lelkipásztorok, akik az igazságot hősi fokban szerették. Az igazság Istene azt kívánja, hogy mi is éberen védjük és buzgón hirdessük.

Ti mindnyájan: tanítók, teológusok, szentíráskutatók, történészek – az evangelizációnak szüksége van szorgalmas kutató munkákra. Szüksége van arra, hogy hűségesen továbbítsátok az igazságot, amelyhez tudásotok közelebb visz másokat, de amely mindig nagyobb az emberi szívnél, mert magának Istennek az igazsága.

Szülők, tanítók: a ti feladatotok – és bizony nem könnyű feladat a mai korban –, hogy az igazságra elvezessétek gyermekeiteket és növendékeiteket: a vallási és lelki igazságra is.

Szeretettől vezetve

79. Az evangelizáció föltételezi, hogy az evangélium hirdetője testvérileg szeresse azokat, akikhez az üzenetet elviszi. Pál apostol, minden idők hithirdetőinek példaképe, így ír a tesszalonikaiakhoz, és szavai példaképül szolgálhatnak: „Annyira közel álltatok szívünkhöz, hogy nemcsak Isten evangéliumát, hanem életünket is nektek akartuk adni”^[127]. Honnan e szeretet? Nem annyira a tanító szeretete ez, mint sokkal inkább az édesapáé, sőt az édesanyjáé^[128]! Az Úr Jézus szeretetet vár el az evangélium minden hirdetőjétől, az egyház minden építőjétől.

Az igazság szolgálata és az egység megvalósítása is a szeretet jele. Az is a szeretet jele, hogy ne akarjunk kibúvót keresni, hanem teljesen szenteljük oda magunkat Jézus Krisztus ügyének. További jele a szeretetnek, hogy tekintettel vagyunk az evangelizáció befogadóinak vallási, szellemi szintjére. Tekintettel vagyunk az ő haladási ütemükre, amelyet nem szabad mértéken felül siettetni. Tekintettel vagyunk jóhiszeműségükre és meggyőződésükre, amelyet nem akarunk erőszakkal letörni.

A szeretet jele az is, hogy ne zavarjunk meg senkit, főleg ha még gyenge a hitben^[129], és ne mondjunk neki olyasmit, amit a régebbi keresztények már megértene, de a kezdők esetleg megütköznek és megbotránkoznak rajta.

A szeretet jele az is, hogy a keresztényeknek se azokat a vitás kérdéseket tanítsuk, amelyeken a szakemberek is vitatkoznak, hanem alapvető igazságokat, amelyek Isten szavából közvetlenül fakadnak. A híveknek szükségük van ezekre az alapokra, hogy továbbépítsék rajtuk keresztény életüket. Joguk van ezekhez az alapokhoz, mert Isten gyermekei, és őrä hagyatkoznak igaz szeretettel.

A szentek buzgóságával

80. Buzdításunkban fel akarjuk idézni a nagy igehirdetőket, evangelizálókat lelkesedésük. Egész életüket az apostolkodásnak szentelték. Különösen az okra emlékezünk, akiket e Szentévben állítottunk a hívek tisztelete elé. Valamennyien számos akadályt győztek le, hogy továbbadhassák az evangéliumot.

Az akadályok közül, melyek korunkban is akadnak, itt csak a lanyhaságot emeljük ki, amely annál súlyosabb, hogy belülről fakad. Külső jele a fáradtság, csalódás, kényelmesség, közöny, főleg pedig az örömtelenség és reménytelenség. Kérjük tehát azokat, akik az evangelizációban bármi módon is részt vesznek: élesszék fel magukban a lelkes buzgóságot^[130].

Ez a buzgóság mindenekelőtt azt jelenti, hogy ne keressünk kimentő okokat az evangelizáció kötelessége alól. A legálnoább kibúvók kétségkívül az ok, amelyeket valaki a zsinat tanítására hivatkozással hoz fel mentéségre.

Például gyakran mondják, különféle fogalmazásban: senkire sem szabad rákényszeríteni az igazságot, még az evangéliumot sem. Nem szabad erőltetni semmiféle utat, még az üdvösségét sem, mert ez megsértése volna a vallásszabadságnak. és aztán – mondják – egyáltalán minek is hirdessük az evangéliumot, amikor úgylis minden jóhiszemű ember üdvözülhet? Ha pedig a világon és a történelemben mindenütt megtalálhatók az „Ige csírái”, akkor hát minek vigyünk el oda az evangéliumot, ahol csírájában Krisztus Urunk már elhintette őket?

Aki nem felületesen, hanem gondosabban tanulmányozza a zsinati okmányokat, ténylegesen egész más képet alkothat, mint amiket ezek a kibúvók felhoznak.

Igaz : semmit sem szabad testvéreinkre kényszerrel ráerőszakolni. De semmiképpen sem megsértése a vallásszabadságnak, sőt éppen annak tiszteletben tartása, ha előadjuk az evangéliumi igazságot és a Jézus Krisztusban való üdvösséget, és az illetőre saját magára bízunk, hogy ezek után szabadon mit választ. Ebben árnyéka sincs az „erőszaknak, manipulációnak, becstelen eszközöknek”^[131], amiről a zsinat beszél. A szabad vallási döntés lehetőségét még a nem hívők is értékes emberi szabadságjognak tekintik. Bűn volna hát mások szabadsága ellen, ha alkalmat adunk valakinek, hogy meghallja a Jó Hírt, amelyet az Úr bízott ránk^[132]? Vagy talán bizony csak a hazugságnak és tévedésnek, a gyalázkodásnak és a pornográfiának volna polgárjoga ahhoz, hogy a tömegkultúra eszközei terjesszék, a törvény védelmezze, mert a jók félénkek, a rosszak pedig gátlástalanok?

Krisztusnak és az ő Országának tiszteletteljes bemutatása nemcsak joga, hanem kötelessége is az evangelizáció munkásának. Az ő felebarátainak pedig ugyanolyan joga, hogy megkaphassa tőle az üdvösség jóhírért. Isten ezt az üdvösséget megadhatja saját rendkívüli útjain is annak, akinek akarja, és ezeket az utakat csak ő ismeri^[133]. De ha az Isten Fia emberré lett, éppen az ért nyilatkoztatta ki magát, hogy szava és élete által megnyissa az emberiség rendes útját is az üdvösségre. Minket pedig azzal bízott meg, hogy az ő tekintélyével továbbadjuk evangéliumát. Kérjük a keresztyéneket és minden evangelizálót, fontolja meg imádságban a mondottakat: hogy az emberek ugyan üdvözülhetnek Isten irgalmas kegyelméből egyéb utakon is, ha mi magunk nem is hirdetjük nekik az evangéliumot; – de vajon mi magunk üdvözülhetünk-e, ha az evangéliumot nem hirdetjük: hanyagságból, félelemből, szégyenkezésből, amit Szent Pál úgy fejez ki, hogy „az evangélium szégyene”^[134]. Mi lesz a mi örök sorsunk, ha esetleg téves alapállásból hagyunk fel az evangélium továbbadásával? Ez ugyanannyi volna, mint elárulni az isteni meghívást. Isten ugyanis azt akarja, hogy az evangélium magvát ember hintse el embertársa lelkébe. Rajtunk áll, hogy e mag fává terebélyesedik-e és gyümölcsöt terem-e?

Őrizzük meg tehát a szív buzgóságát. Őrizzük meg azt az édes örömet, hogy továbbadhatjuk az evangéliumot, még ha könnyek között vetünk is. Legyen bennünk ez a szándék szilárd elhatározássá, amitől senki sem tud eltéríteni. Ilyen hithirdetők voltak Keresztelő Szent János, Péter és Pál, a többi apostolok, és az egyház hosszú történelmén keresztül annyi kiváló apostoli lélek! Legyen örömünk, hogy e feladatra elkötelezhetjük magunkat! Ismerje meg a világ – ez a félelemtől gyötört, de reménykedő világ –, mit is jelent az evangélium Jó Híre. De ezt a Hírt nem adhatják tovább szomorú és letört emberek, sem türelmetlen vagy aggódó emberek. Nem adhatja tovább más, csak akinek élete a Krisztusban gyökerező örömet sugározza, és aki kész föltenni életét, hogy eljöjjön Országá, és az egyház gyökeret eresszen a világ szívébe.

Befejezés

Szentévi ajándék

81. Ezeket akartuk szinte odakiáltani nektek, Testvérek, Gyermekeink. Szívünkől jött a szó, és egyben visszhangja is volt annak, amit a 3. általános püspöki szinódus atyái mondtak. Legyen ez a mi szentévi ajándékunk. Ebben a Szentévben különösképpen is megéreztük, hogy oly sokan, testvérek, keresztények és nem keresztények, az üdvösség igéjét várják az egyháztól.

A Szentév fénye milliók szívét békítette össze Istennel, a részegyházakban és Rómában egyaránt. Sugározza hatását továbbra is az egyház lelkipásztori tevékenységében, amelynek az evangelizáció az alapvető iránya, az új század küszöbén, a harmadik keresztény évezred vigíliáján.

Szűz Mária, az evangelizáció vezérsillaga

82. Ezt a kívánságunkat a boldogságos Szűz Mária, a szeplőtelen Szűz kezébe és szívébe helyezzük ezen a mai napon, mely az ő szeplőtelen fogantatásának van szentelve. Egybeesik ez a nap a II. Vatikáni Zsinat bezárásának 10-ik évfordulójával. Pünkösöd hajnalán Mária is ott volt az evangelizáció kezdeténél, a Szentlélek sugallatára. Ő legyen vezérsillaga a mindig megújuló evangelizációnak, amelyet az egyháznak kell, Ura parancsához hűségesen, előrevinnie és betöltenie ezekben a nehéz, de reményteljes időkben is!

Krisztus nevében megáldunk Benneteket, közösségeiteket, családjaitokat, mindenkit, aki nektek kedves. Szent Pál szavával tesszük, aki a filippiekhez ezt írja: „Valahányszor rátok gondolok, hálát adok Istenemnek, és mindig, minden imádságomban örömmel emlékezem meg rólatok ... Méltányos is, hogy így gondolkodjam mindnyájatokról, mert szívembe zártalak titeket ... amikor az evangéliumot védelmezem és bizonyítom. Isten a tanúm, mennyire vágyakozom mindnyájatok után, Krisztus Jézus szeretetében.”^[135]

Kelt Rómában, Szent Péter sírjánál, 1975. december 8-án, Szűz Mária szeplőtelen fogantatása ünnepén, pápaságunk 13-ik évében.

VI. Pál pápa

Jegyzetek:

[1] Vö. Lk 22,32

[2] 2Kor 11,28

[3] Vö. AG 1.

[4] Vö. Ef 4,24; 2,15; Kol 3,10; Gal 3,27; Róm 13,14; 2Kor 5,17

[5] 2Kor 5,20

[6] Vö. VI. Pál pápa záróbeszéde a 3-ik ált. Püspöki Szinóduson (1974. okt. 26.): AAS 66 (1974) 634-635; 637.

[7] VI. Pál pápa beszéde a Bóborosi Testülethez, 1973. jún. 22-én, AAS 65 (1973) 383.

[8] 2Kor 11,28

[9] 1Tim 5,17

[10] 2Tim 2,15

[11] Vö. 1Kor 2,5

[12] Lk 4,43

[13] Uo.

[14] Lk 4,18; vö. Iz 61,1

[15] Vö. Mk 1,1; Róm 1,1-3

[16] Vö. Mt 6,33

[17] Vö. Mt 5,3-12

[18] Vö. Mt 5-7

[19] Vö. Mt 10

[20] Vö. Mt 13

[21] Vö. Mt 18

[22] Vö. Mt 24-25

[23] Vö. Mt 24,36; ApCsel 1,7; 1Tessz 5,1 5,1-2

[24] Vö. Mt 11,12; Lk 16,16

[25] Vö. Mt 4,17

[26] Mk 1,27

[27] Lk 4,22

[28] Jn 7,46

[29] Lk 4,43

[30] Jn 11,52

[31] Vö. DV 4.

[32] Vö. 1Pt 2,9

[33] Vö. ApCsel 2,11

[34] Lk 4,43

[35] 1Kor 9,16

[36] Vö. a szinódusi atyák nyilatkozata,

4-ik pont: a l'Osservatore Romano 1974. okt. 27-i számában.

[37] Mt 28,19

[38] ApCsel 2,41.47

[39] Vö. LG 8; AG 5

[40] Vö. ApCsel 2,42-46; 4,32-35; 5,12-16

[41] Vö. ApCsel 2,11; 1Pt 2,9

[42] Vö. AG 5.11-12.

[43] Vö. 2Kor 4,5; Szt. Ágoston: Sermo XLVI „De pastoribus”: C.C.L., XVI, 529-530.

[44] Lk 10,16; vö. Szt. Ciprián: De unitate Ecclesiae 14: PL 4,527; Szt. Ágoston: Enarrat. 88, sermo 2,14: PL 37,1140; Aranyszájú Szt. János: Hom. de capto Eutropio 6: PG 52,402.

[45] Ef 5,25

[46] Jel 21,5; vö. 2Kor 5,17; Gal 6,15

[47] Vö. Róm 6,4

[48] Vö. Ef 4,23-24; Kol 3,9-10

- [49] Vö. Róm 1,16; 1Kor 1,18 2,4
 [50] Vö. GS 53.
 [51] Vö. Tertullianusz: *Apologeticum* 39: C.C.L., I,150-153. old.; Minucius Félix: *Octavius* 9 és 31: „*Corpus Scriptorum Latinorum Patavianum*” Torino, 1963, 11-13. és 47-48. old.
 [52] 1Pt 3,15
 [53] Vö. LG 1.9.48; GS 42.45; AG 1.5
 [54] Vö. Róm 1,16; 1Kor 1,18
 [55] Vö. ApCsel 17,22-23
 [56] 1Jn 3,1; vö. Róm 8,14-17
 [57] Vö. Ef 2,8; Róm 1,16; valamint a Hittani Kongregáció 1972. február 21-én kiadott Nyilatkozatát egyes újabb tévedésekről, amelyek a megtestesülés és a Szentháromság misztériumait érintik, AAS 64 (1972) 237-241.
 [58] Vö. 1Jn 3,2; Róm 8,29; Fil 3,20-21; vö. LG 48-51.
 [59] Vö. a Hittani Kongregáció 1973. június 24-én kiadott *Mysterium Fidei* kezdetű nyilatkozatát a katolikus tan védelméről néhány mai tévedéssel szemben: AAS 65 (1973), 396-408.
 [60] Vö. GS 47-52; VI. Pál pápa *Humanae Vitae* enciklikája: AAS 60 (1968) 481-503. old.
 [61] VI. Pál pápa megnyitóbeszéde a 3-ik ált. Püspöki Szinóduson (1974. szept. 27): AAS 66 (1974) 562.
 [62] Uo.
 [63] VI. Pál pápa beszéde a kolumbiai földművesekhez (1968. aug. 23.): AAS 60 (1968) 623.
 [64] VI. Pál pápa beszéde a „fejlődés napján” a bogotai Eucharisztikus Világkongresszuson (1968. aug. 23.): AAS 60 (1968) 627.; vö. Szt. Ágoston: *Epistola* 229 2: PL 33, 1020.
 [65] VI. Pál pápa záróbeszéde a 3-ik ált. Püspöki Szinóduson (1974. okt. 26.): AAS 66 (1974) 637.
 [66] 1975. okt. 15-én mondott beszéd: *l'Osservatore Romano* 1975. okt. 17-i szám.
 [67] VI. Pál pápa beszéde a *Consilium de Laicis* tagjaihoz (1974. okt. 2): AAS 66 (1974) 568.
 [68] Vö. 1Pt 3,1.
 [69] Róm 10,14.17
 [70] Vö. 1Kor 2,1-5
 [71] Róm 10,17
 [72] Vö. Mt 10,27; Lk 12,3
 [73] Mk 16,15
 [74] Vö. Szt. Juszinosz: I. *Apológia* 46,1-4; II. *Apológia* 7 (8) 1-4; 10,1-3; 13,3-4 (*Florilegium Patristicum* II., Bonn 1911), 81,125, 129,133. old.; Alexandriai Kelemen *Stromata* I. 19, 91, 94; AG 11; LG 17.
 [75] Cezáriai Eusebius: *Praeparatio Evangelica* 1,1 (PG 21, 26, 28); vö. LG 20.
 [76] Vö. Ef 3,8
 [77] Henri de Lubac: *Le drame de l'humanisme athée*, Spes, Paris, 1945.
 [78] Vö. GS 59.
 [79] 1Tim 2,4
 [80] Mt 9,36; 15,32
 [81] Róm 10,15
 [82] DH 13; LG 5; AG 1.
 [83] Vö. AG 35.
 [84] Szt. Ágoston: *Enarrat.* in Ps. 44, C.C.L. XXXVIII. p. 510; vö. AG 1.
 [85] Nagy Szt. Gergely: *Homil.* in Evangelia 19, 1: PL 76,1154.
 [86] ApCsel 1,8; vö. Didakhé 9,1 (Funk; *Patres Apostolici* 1,22)
 [87] Mt 28,20
 [88] Vö. Mt 13,32
 [89] Vö. Mt 13,47
 [90] Vö. Jn 21,11
 [91] Vö. Jn 10,1-16
 [92] Vö. SC 37-38, valamint a további liturgikus könyveket és okmányokat, amelyeket a Szentszék adott ki a zsinati liturgikus reform végrehajtására.
 [93] VI. Pál pápa záróbeszéde a 3-ik ált. Püspöki Szinóduson (1974. okt. 26.): AAS 66 (1974) 637.
 [94] Vö. Jn 15,16; Mk 3,13-19; Lk 6,13-16
 [95] Vö. ApCsel 1,21-22
 [96] Vö. Mk 3,14
 [97] Vö. Mk 3,15; Lk 9,2
 [98] ApCsel 4,8; vö. ApCsel 2,14; 3,12
 [99] Vö. Nagy Szt. Leó: *Sermo* 69 3; *Sermo* 70 1-3; *Sermo* 94 3; *Sermo* 95 2; (S.Ch. 200, 50-52; 58-66; 258-260; 268.)
 [100] Vö. I. Lyoni Egyetemes zsinat *Ad Apostolicae dignitatis konstitúcióját* (*Conciliorum Oecumenicorum Decreta*, ed. Istituto per le Scienze Religiose, Bologna 1973, 9. 278); a Viennei Egyetemes zsinat *Ad providam Christi konstitúcióját* (uo. 343.); az V. Lateráni Egyetemes zsinat *In apostolici culminis bulláját* (uo. 608. old.); ugyane zsinatnak *Postquam ad universalis bulláját* (uo. 609.); *Supernae dispositionis konstitúcióját* (uo. 614.); valamint *Divina disponente clementia konstitúcióját* (uo. 638.).
 [101] AG 38.
 [102] LG 22.
 [103] Vö. LG 10. 37; AG 39; PO 2.12.13.
 [104] Vö. 1Tessz 2,9
 [105] Vö. 1Pt 5,4
 [106] LG 11; AA 11; Aranyaszájú Szt. János: *In Genesim*, *Serm.* VI,2; VII,1 (PG 54,607-608).
 [107] Mt 3,17
 [108] Mt 4,1
 [109] Lk 4,14
 [110] Lk 4,18.21; vö. Iz 61,1
 [111] Jn 20,22
 [112] ApCsel 2,17
 [113] Vö. ApCsel 4,8
 [114] Vö. ApCsel 9,17
 [115] Vö. ApCsel 6,5.10; 7,55
 [116] Vö. ApCsel 10,14
 [117] Vö. ApCsel 9,31
 [118] AG 4.
 [119] Jn 17,21
 [120] Vö. ApCsel 20,28
 [121] Vö. PO 13.
 [122] Vö. Zsid 11,27
 [123] AG 6; UR 1.
 [124] *Apostolorum Limina bulla*: AAS 66 (1974) 305.
 [125] Róm 5,5
 [126] Vö. Jn 8,32
 [127] 1Tessz 2,8; vö. Fil 1,8
 [128] 1Tessz 2,7.11; 1Kor 4,15; Gal 4,19
 [129] Vö. 1Kor 8,9-13; Róm 14,15
 [130] Vö. Róm 12,11
 [131] Vö. DH 4.
 [132] DH 9-14.
 [133] AG 7.
 [134] Vö. Róm 1,16
 [135] Fil 1,3-4.7-8

A fordítás a következő szövegkiadás alapján készült: Paulus PP. VI, *Adhortatio apostolica Evangelii nuntiandide evangelizatione in mundo huius temporis*, 8 decembris 1975: AAS 68 (1976), 5-76., 5/1588-1716. A Szent István Társulat gondozásában 1986-ban megjelent „A II. Vatikáni Zsinat tanítása” című kiadványban publikált dokumentum Várnai Jakab OFM által javított és átdolgozott kiadása.